

Duurzaamheidsbarometer van de Brusselse economie 2023

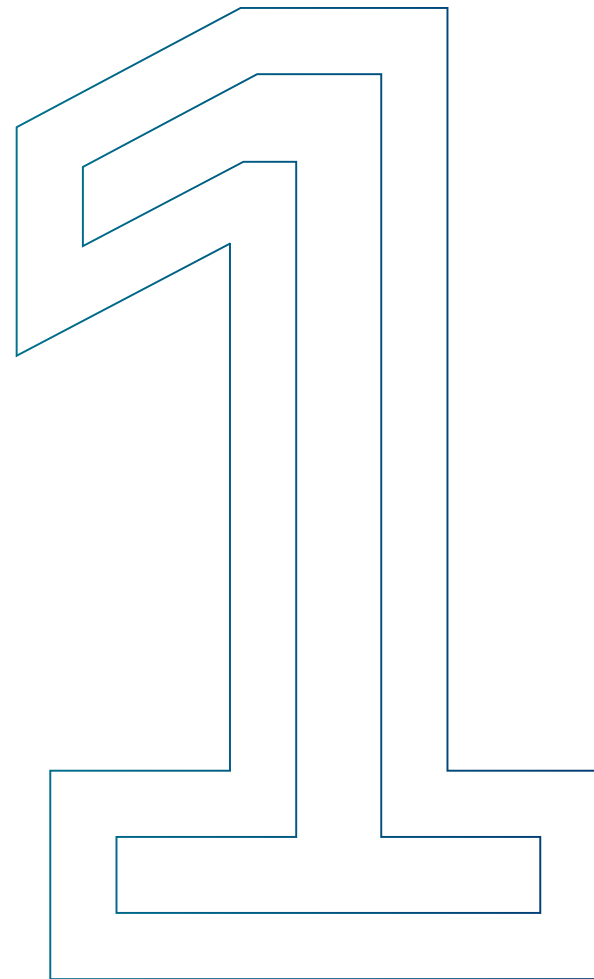
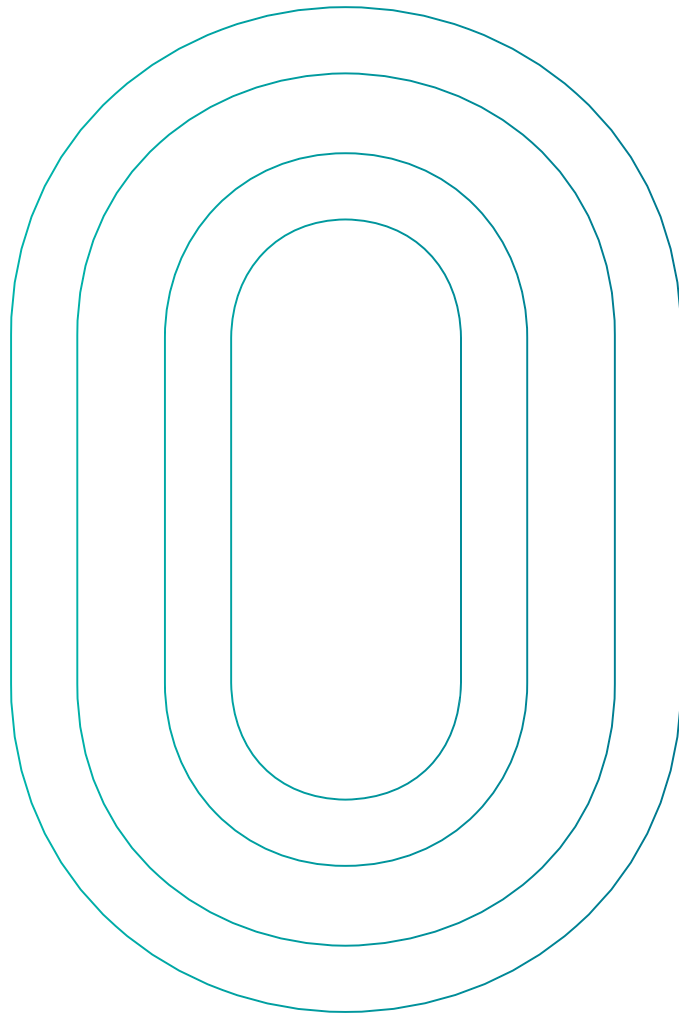
Inhoudstafel

01. WOORDENLIJST	10
02. DE GROTE VASTSTELLINGEN	11
03. CONTEXT EN DOELSTELLINGEN VAN HET ONDERZOEK	16
04. METHODOLOGIE	18
A. REFERENTIEBEVOLKING	19
B. STEEKPROEF	20
1. <i>Theoretische steekproef</i>	20
2. <i>Onderzochte of werkelijke steekproef</i>	22
C. GEGEVENSVERZAMELING	22
D. PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN EN REPRESENTATIVITEIT VAN DE STEEKPROEF	23
1. <i>Activiteitssectoren</i>	23
2. <i>Bestaansduur</i>	23
3. <i>Grootte van de ondernemingen</i>	24
4. <i>Rechtsvorm</i>	25

05. BELANGRIJKSTE RESULTATEN	27
A. DE PERCEPTIE VAN DE BRUSSELSE ONDERNEMERS OVER DE DUURZAME TRANSFORMATIE VAN DE ECONOMIE	28
1. <i>Kerncijfers</i>	28
2. <i>Economisch levensvatbare bedrijven met gunstige groeivoorzichten</i>	29
3. <i>Een noodzakelijk geachte verandering van het economische model</i>	30
4. <i>Een ontoereikende kennis van de steunregelingen voor sociale en ecologische duurzaamheid</i>	32
5. <i>De opname van sociale en milieudoelstellingen in de statuten van de ondernemingen</i>	36
6. <i>Bekendheid met het concept circulaire economie</i>	37
7. <i>Bekendheid met het concept sociaal en democratisch ondernemerschap</i>	38
B. DE ACTIES VAN DE BRUSSELSE ONDERNEMINGEN OM DE ECONOMIE DUURZAAM TE TRANSFORMEREN	39
1. <i>Kerncijfers</i>	39
2. <i>Ondernomen acties om de milieu-impact van de activiteit te verminderen</i>	40
3. <i>Ondernomen acties om de sociale impact van de activiteit te verbeteren</i>	43
4. <i>Ervaren voordelen en ondervonden moeilijkheden door ondernemers die acties ondernemen om de milieu-impact van hun activiteiten te verbeteren</i>	46
5. <i>Ervaren voordelen en ondervonden moeilijkheden door ondernemers die acties ondernemen om de sociale impact van hun activiteiten te verbeteren</i>	50

C. DE BEHOEFTE VAN DE ONDERNEMERS OM HUN ECONOMISCHE ACTIVITEIT SOCIAAL EN ECOLOGISCH DUURZAMER TE MAKEN	52
1. <i>Kerncijfers</i>	52
2. <i>Ondernemingen die voorstander zijn van een strengere wetgeving</i>	53
3. <i>Gematigde belangstelling voor gewestelijke steun voor sociale en ecologische duurzaamheid</i>	54
4. <i>Informatie over de gewestelijke financiële steun</i>	55
5. <i>Toegang tot financiële steun</i>	56
6. <i>Uitgedrukte behoeften om meer sociale en milieuacties uit te voeren</i>	57
7. <i>Mensen tot wie ondernemers zich zouden wenden voor informatie of ondersteuning</i>	61
D. VOORBEELDIGE' ONDERNEMINGEN	64
1. <i>Percentage van de omzet dat verband houdt met circulaire activiteiten</i>	64
2. <i>Percentage donaties, subsidies of crowdfunding in alle inkomsten</i>	64
3. <i>Penetratie van labels of erkenningen</i>	65
4. <i>Penetratie van subsidies en financiering</i>	66
5. <i>Beoordeling van de gewestelijke steun</i>	66
6. <i>Toegang tot de aangeboden gewestelijke diensten</i>	67
7. <i>Evaluatie van de milieu- en sociale impact</i>	68

Woordenlijst

Woordenlijst

DUURZAME TRANSFORMATIE VAN DE ECONOMIE

De duurzame transformatie van de economie of de economische transitie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan worden omschreven als de geleidelijke transformatie in de breedste zin van het woord (gaande van de invoering van een ecobeheerbenadering tot fundamentele wijzigingen van het bedrijfsmodel) van de Brusselse economische activiteiten - met inbegrip van de Brusselse onderaannemers en leveranciers - om bij te dragen aan lokale en wereldwijde sociale en milieu-uitdagingen, evenals aan het creëren en het behouden van kwaliteitsvolle jobs voor de Brusselaars. Om die transitie mogelijk te maken, zal de economische steun (begeleiding, financiering, huisvesting, overheidsopdrachten enz.) zodanig worden geheroriënteerd dat de economische activiteit opnieuw territoriaal verankerd is en een maatschappelijk doel heeft.

CIRCULAIRE ECONOMIE

Een circulaire economie (CE) is een economisch uitwisselings- en productiesysteem dat, 'in alle stadia van de levenscyclus van de producten (goederen en diensten), ernaar streeft om de hulpbronnen efficiënter te gebruiken, om de impact op het milieu te verminderen en daarbij ook het individueel welzijn verder te ontwikkelen'.

Ze kan gedeeltelijk of volledig binnen een onderneming geïntegreerd worden.

- Gedeeltelijke integratie van de CE: uitvoering van acties om een efficiënt gebruik van hulpbronnen mogelijk te maken, vergelijkbaar met de principes van het milieubeheer
- Totale integratie van de CE: invoering van een circulair businessmodel

De cluster circlemade.brussels heeft 4 circulaire economiemodellen gedefinieerd.

Circulaire bevoorrading: bij het ontwerpen en produceren van zijn aanbod geeft de onderneming de voorkeur aan het gebruik van:

- hernieuwbare bronnen,
- lokale bronnen,
- gerecycleerde materialen.

Dit model laat het bedrijf toe om op zoek te gaan naar een alternatief voor middelen en materialen met slechts één levenscyclus (niet recycleerbaar en niet hernieuwbaar).

→ [ONTDEK BRUSSELSE BEDRIJVEN
MET EEN CIRCULAIRE BEVOORRADING!](#)

Verlenging van de levensduur van de producten: het bedrijf ontwikkelt een aanbod dat aan de klanten de mogelijkheid biedt om langer gebruik te maken van hun producten dankzij:

- herstelling,
- betere technische eigenschappen,
- preventief onderhoud,
- opknappen.

Om deze langere levensduur mogelijk te maken, zet het bedrijf in op ecologisch ontworpen producten. Bij het ecologische ontwerp wordt rekening gehouden met de impact van het product op het milieu tijdens zijn volledige levensduur, vanaf de ontginning van de grondstoffen tot de behandeling aan het einde van de levensduur.

→ [ONTDEK BRUSSELSE BEDRIJVEN MET EEN AANBOD WAARMEE DE LEVENSDUUR VAN DE PRODUCTEN KAN WORDEN VERLENGD.](#)

Beter gebruik van de hulpmiddelen: het bedrijf ontwikkelt een aanbod waarbij de bestaande hulpmiddelen maximaal worden gebruikt dankzij:

- het beschikbaar stellen van het product zonder eigendomsafstand,
- een gedeeld gebruik.

Dit model moedigt de bedrijven aan om producten te ontwerpen of ter beschikking te stellen met een tijdloos design, een langere levensduur en een betere herstelbaarheid.

→ [ONTDEK BRUSSELSE BEDRIJVEN DIE HUN HULPBRONNEN BETER GEBRUIKEN.](#)

Opwaardering van de hulpbronnen: het bedrijf brengt een aanbod op de markt dat ontworpen werd op basis van hulpmiddelen die als afval worden beschouwd (bedoeld om weg te gooien en met een geringe economische waarde). Het bedrijf kan hulpmiddelen op drie verschillende manieren opwaarderen:

- **upcycling:** de omzetting van hulpmiddelen aan het einde van hun levensduur in een product met een kwaliteit en een economische waarde die gelijk of groter is dan die van het oorspronkelijke product;
- **downcycling:** de herverkoop van hulpmiddelen aan het einde van hun levensduur of de omzetting van die hulpmiddelen in een product met een kwaliteit en een economische waarde die gelijk of geringer is dan die van het oorspronkelijke product;
- **recyclage:** de omzetting van materialen aan het einde van hun levensduur door chemische, energetische processen enz., om ze opnieuw (volledig of gedeeltelijk) op te nemen in een productiecycclus ter vervanging van het gebruik van nieuwe grondstoffen.

→ [ONTDEK BRUSSELSE BEDRIJVEN DIE HULPBRONNEN HERWAARDEREN.](#)

SOCIAAL EN DEMOCRATISCH ONDERNEMERSCHAP

Sociaal en democratisch ondernemerschap tracht een antwoord op een collectieve sociale behoefte of een behoefte van een groep individuen te verzoenen met economische duurzaamheid. Met andere woorden, sociaal ondernemerschap stelt de economie in dienst van de gemeenschap. Sociaal ondernemerschap is ontstaan met de opkomst van de arbeidersbeweging in de 19e eeuw en daarna versterkt met de oprichting en ontwikkeling van de verenigingsbeweging in Europa. Vandaag de dag is het een volwaardige ondernemingsvorm.

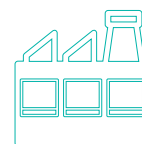
Volgens het EMES-netwerk (internationaal onderzoek-netwerk voor sociale ondernemingen) bestaat sociaal en democratisch ondernemerschap uit drie pijlers:

- o het doel van een project is sociaal en/of ecologisch, wat een beperking van de winstuitkering inhoudt, evenals een gematigde loondruk (1 tot 4 maximum tussen de laagste en de hoogste beloning), een expliciete doelstelling van dienstverlening aan de gemeenschap en/of dienstverlening met een sociaal oogmerk;
- o het project is economisch levensvatbaar, wat een continue economische activiteit in de productie van goederen en/of diensten inhoudt, evenals het nemen van aanzienlijke risico's en het scheppen van werkgelegenheid;

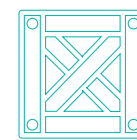
- o het bestuur is democratisch, wat een hoge mate van autonomie inhoudt, evenals een besluitvormingsproces dat niet op kapitaalbezit is gebaseerd en een participatieve dynamiek die de verschillende belanghebbenden omvat

PRIORITAIRE SECTOREN

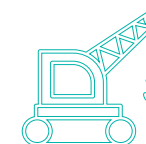
In het kader van het GPCE - Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (2016-2020) werden de prioritaire sectoren vastgelegd (bouw, logistiek, voeding, handel, hulpbronnen-afval enz.). Die prioritaire sectoren komen in deze barometer tot uiting in de volgende activiteiten op basis van de NACE-BEL-secties (2008):

Industrie

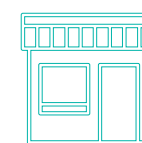
Vervoer en opslag

Bouwnijverheid

Afval- en
afvalwaterbeheer
en sanering

Groot- en
detailhandel

GESPECIALISEERDE, WETENSCHAPPELIJKE EN TECHNISCHE ACTIVITEITEN

Het gaat om de volgende activiteiten:

- verhuur en leasing,
- terbeschikkingstelling van personeel,
- reisbureaus, reisorganisatoren, reserveringsbureaus en aanverwante activiteiten,
- beveiligings- en opsporingsdiensten;
- diensten in verband met gebouwen en landschapsverzorging;
- administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van kantoren en overige zakelijke activiteiten

VOORBEELDIGE ONDERNEMINGEN

Een onderneming die als 'voorbeeldig' wordt erkend, is een bedrijf dat een significante bijdrage levert aan bepaalde milieu- en/of sociale doelstellingen. Doel? Meer duurzame en rechtvaardige economische activiteiten.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft de economische transitie centraal gesteld, met als doel om tegen 2050 de koolstofneutraliteit van de economische activiteiten te bereiken. In maart 2022 heeft de regering de 'Shifting Economy'-strategie aangenomen.

In deze strategie heeft de Regering het concept van 'voorbeeldigheid van ondernemingen op sociaal en milieuvlak' gedefinieerd. Hiervoor heeft ze zich gebaseerd op internationale referentiesystemen: de door de Verenigde Naties vastgelegde doelstellingen voor duurzame ontwikkeling, de taxonomie van de door de Europese Unie gedefinieerde duurzame activiteiten enz.

Aan de hand van deze referentiesystemen heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest criteria ontwikkeld om Brusselse bedrijven aan te moedigen te streven naar sociale en milieuverantwoordelijkheid en om dit te kunnen bevestigen.

Om de economische transitie op eigen schaal aan te moedigen, zal het Gewest zijn middelen die bestemd zijn voor bedrijven (begeleiding, accommodatie, financiering, overheidsopdrachten) geleidelijk heroriënteren naar ecologisch en sociaal 'voorbeeldige' bedrijven.

Dit concept omvat drie begrippen: een bedrijf dat als voorbeeldig wordt erkend, levert een significante bijdrage aan een of meer milieu- en/of sociale doelstellingen, zonder het bereiken van een van deze doelstellingen in het gedrang te brengen.

Voorbeeld op milieuvlak

De onderneming moet een aanzienlijke bijdrage leveren aan minstens een van de volgende doelstellingen:

- een rationeler gebruik van de hulpbronnen (kringloop-economie, recyclage, verbetering van de energieprestaties, koolstofneutraliteit, ...);
- een verbetering van de milieu-impact (de uitstoot van vervuilende stoffen terugdringen, de biodiversiteit bevorderen, ...);
- zich aanpassen aan de klimaatverandering.

Voorbeeldig op sociaal vlak

Op sociaal vlak moet de onderneming een aanzienlijke bijdrage leveren aan minstens een van de volgende doelstellingen:

- een toereikende levensstandaard voor iedereen (toegang tot huisvesting, voedsel, gezondheidszorg, onderwijs, opleiding, duurzaam vervoer, internet, ...);
- de ontwikkeling en het behoud van kwaliteitsvolle jobs (in en buiten België);
- de ontwikkeling van het sociale en democratische ondernemerschap (coöperaties, participatief bestuur);

- de totstandbrenging van een inclusievere samenleving (diversiteit, bestuur);
- een aanzienlijke bijdrage leveren aan de doelstellingen, zonder ook maar één doelstelling te ondermijnen

Om als voorbeeldig te worden beschouwd te worden, moet een economische speler een aanzienlijke bijdrage leveren aan een of meerdere doelstellingen op sociaal en milieuvlak. Tegelijk mag hij geen enkele van deze andere doelstellingen aanzienlijk schaden.

Bijvoorbeeld: een onderneming die toeziet op een rationeel gebruik van de hulpbronnen, zal enkel als voorbeeldig worden erkend als ze de ontwikkeling van kwalitatieve jobs in België of in andere landen, de ontplooiing van een inclusieve maatschappij enz. niet in het gedrang brengt.

Meer informatie is terug te vinden op de website van Brussel Economie en Werkgelegenheid: <https://economie-werk.brussels/voorbeeldigheid-concept>.

Hieronder volgt een lijst met de criteria die in het kader van deze barometer in aanmerking worden genomen om bedrijven als voorbeeldig te classificeren:

Op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- Good Food-label
- Label Ecodynamische Onderneming
- Erkenning in de circulaire economie (deze erkenning is niet meer actief sinds de inwerkingtreding van het besluit betreffende voorbeeldigheid)

- Erkenning van vzw's en vennootschappen met een sociaal oogmerk die actief zijn op het gebied van hergebruik en recyclage
- Erkenning sociale en democratische onderneming van het Brussels Gewest
- Mandaat socioprofessionele inschakeling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Diversiteitslabel

Op federaal niveau

- Erkenning sociale onderneming door de FOD Economie / Werkgelegenheid
- Erkenning als coöperatieve door de FOD Economie / Werkgelegenheid

Financiële steun in verband met sociale en ecologische duurzaamheid

- Steun van Leefmilieu Brussel (in verband met energie, recyclage, biodiversiteit enz.)
- Projectoproep 'Good Food'
- Projectoproep 'Be Circular'
- Projectoproep 'Sociale economie'
- Projectoproep 'Digitale en Economische Transitie'

- Projectoproep 'Strijd tegen discriminatie bij aanwerving en bevordering van de diversiteit'
- Projectoproep 'Open Soon'
- Financieringen 'COOP US' en 'CITIZ US'

Begeleiding

- Circlemade
- Ecobuild
- Greenbizz
- Recy K

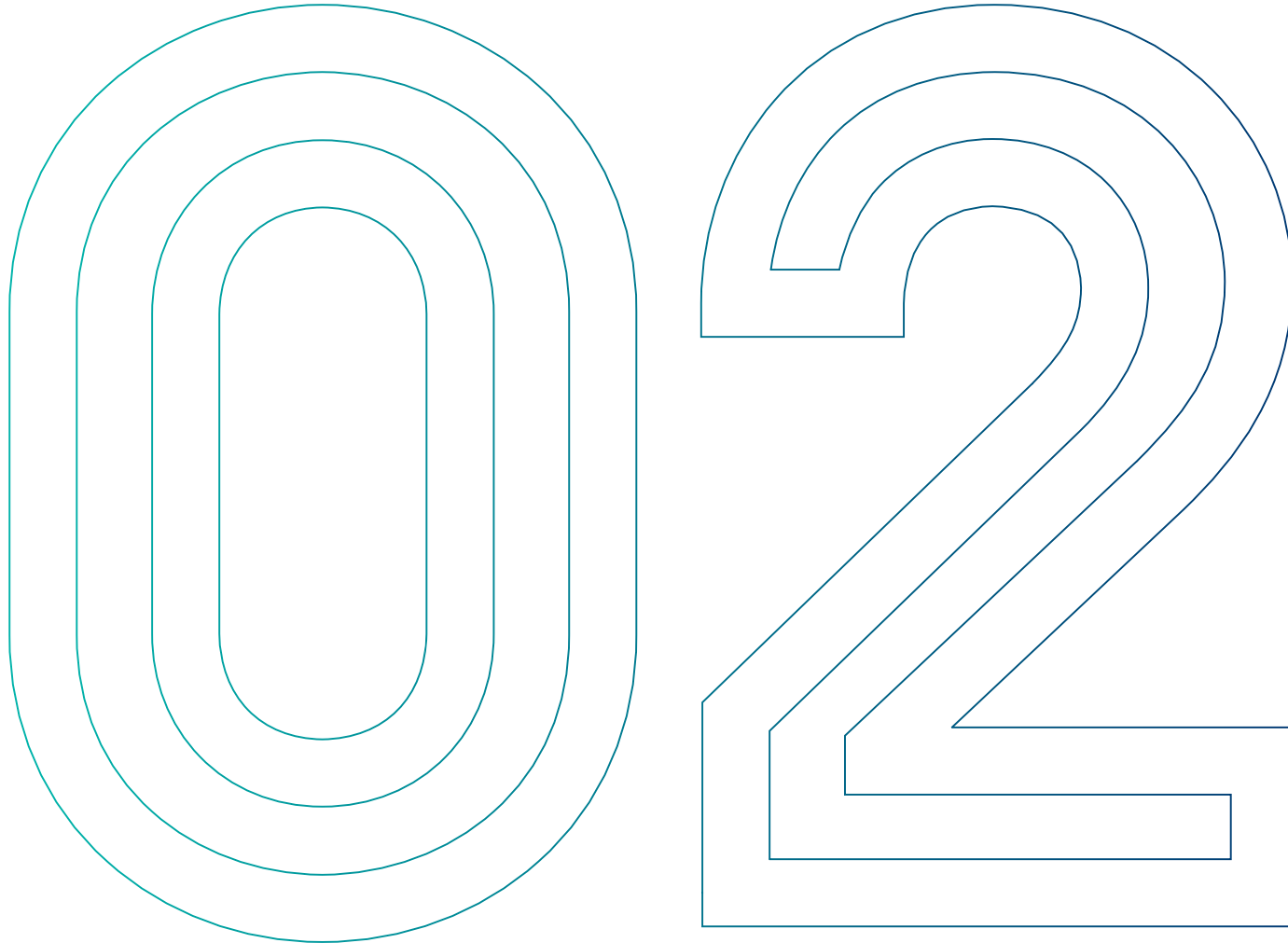
KLASSIEKE ONDERNEMINGEN

Onder 'klassieke ondernemingen' wordt verstaan bedrijven die niet hebben gebruikgemaakt van een ondersteuning, financiering of erkenning, label of certificering waarmee ze kunnen worden geïdentificeerd als een voorbeeldige onderneming op sociaal en/of milieuvlak.

OVERIGE SECTOREN

Om een sectorale analyse van de gegevens mogelijk te maken, werden bepaalde activiteitensectoren gegroepeerd onder de term 'Overige sectoren'. Dit aggregeert de resultaten voor de volgende sectoren: vervoer, logistiek, kunst, amusement en recreatie, menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, vastgoed, overige.

De grote vaststellingen

De grote vaststellingen

Brusselse bedrijven en zelfstandigen vol vertrouwen over de toekomst maar snakken naar verandering

73% van de Brusselse ondernemingen en zelfstandigen zijn overtuigd dat het nodig is om het economische model te veranderen.

In 2023 stelden 7 op de 10 ondernemers dat het huidige economische model moet worden herzien om beter tegemoet te komen aan de milieu-uitdagingen (zoals klimaatverandering.) en sociale kwesties (zoals sociale ongelijkheid en armoede). Dit cijfer is iets hoger dan in 2021 (72% in 2021 vs. 73% in 2023).

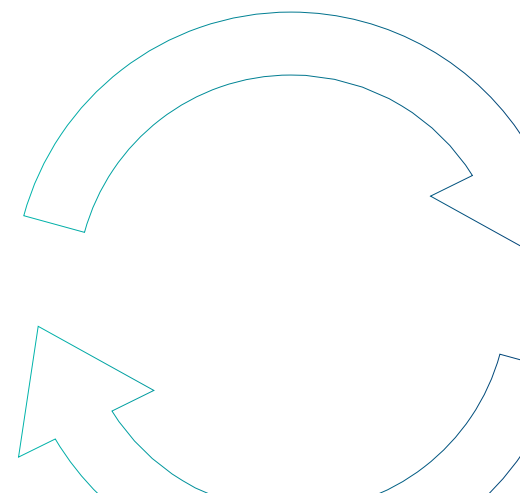
58% van de ondernemers vinden dat de wetgeving op sociaal en milieuvlak strenger zou moeten zijn.

Bijna 6 op de 10 Brusselse ondernemingen en zelfstandigen willen dat het regelgevende kader strenger wordt op het vlak van de sociale en milieu-impact, om hun economische activiteiten duurzamer te maken.

N.B.: Deze vraag werd in 2021 niet gesteld.

71% van de ondernemers voorzien de komende 3 jaar gunstige vooruitzichten voor hun bedrijf, tegenover 64% voor sociaal en/of ecologisch duurzame bedrijven.

Meer dan 8 op de 10 ondernemers zeggen dat ze in staat zijn om hun werkingskosten en lonen te financieren, inclusief een goed loon voor de leidinggevende(n). Dat cijfer blijft stabiel, ongeacht of het bedrijf een duurzame aanpak toepast op sociaal of milieugebied. Bij de vooruitzichten op gunstige ontwikkelingen in de komende 3 jaar, is er een klein verschil tussen zogenaamde klassieke bedrijven (doelgroep 1) en de voorbeeldige ondernemingen (doelgroep 2). 71% van doelgroep 1 en 64% van doelgroep 2 voorspellen gunstige vooruitzichten voor de komende 3 jaar.

Gebrekkige kennis van de gewestelijke maatregelen die de duurzame transformatie van ondernemingen en zelfstandigen ondersteunen

Meer dan de helft van de ondernemingen en zelfstandigen willen gratis gewestelijke steun ontvangen om hun activiteit duurzaam te transformeren.

Meer dan 50% van de ondernemers willen een gratis ondersteuning ontvangen, zoals coaching en/of financiering om hun ecologische en sociale impact te verbeteren.

Specifiek is 44% geïnteresseerd in steun om hun milieu-impact te verminderen, 34% om hun sociale impact te verbeteren en 28% om hun milieu- en sociale impact te verbeteren.

73% weet niet dat er gewestelijke financiële steunmaatregelen bestaan om hun activiteit duurzaam te veranderen.

Net als in 2021 zijn meer dan 7 op de 10 ondernemers niet op de hoogte van de gewestelijke steun die voorhanden is om hun acties op het niveau van de sociale en milieu-impact te financieren. De steun voor de economische ontwikkeling van ondernemingen werd in maart 2024 hervormd. Brussel Economie en Werkgelegenheid heeft veel werk verzet om de steun duidelijker en toegankelijker te maken. Er is nu een online-platform waar alle ondernemingen of zelfstandigen op basis van hun ondernemingsnummer kunnen opzoeken op welke steunmaatregelen zij recht hebben. Daarnaast is alle steun in verband met de duurzame transformatie van bedrijven terug te vinden op de website van hub.info. Er moet echter worden opgemerkt dat 14% van de totale steekproef financiële steun heeft ontvangen.

41% van de ondernemers weten niet dat er gewestelijke openbare labels, erkenningen of certificeringen in verband met de ecologische en sociale duurzaamheid bestaan.

Het Good Food-label (bekend bij meer dan een derde van de respondenten) en de erkenning Circulaire Economie (bekend bij meer dan een kwart van de respondenten) zijn de gekendste van de gewestelijke openbare labels, erkenningen en certificeringen. Vanaf 2024 zal het 'voorbeeldigheidsbesluit', dat erkenningen en maatregelen erkent waarmee bedrijven op sociaal en/of milieugebied als voorbeeldig kunnen worden beschouwd, en de communicatie daaromheen, ervoor zorgen dat die beter zichtbaar worden. Van de totale steekproef heeft 11% van de Brusselse ondernemingen en zelfstandigen een label, een certificering of een erkenning in verband met duurzaamheid.

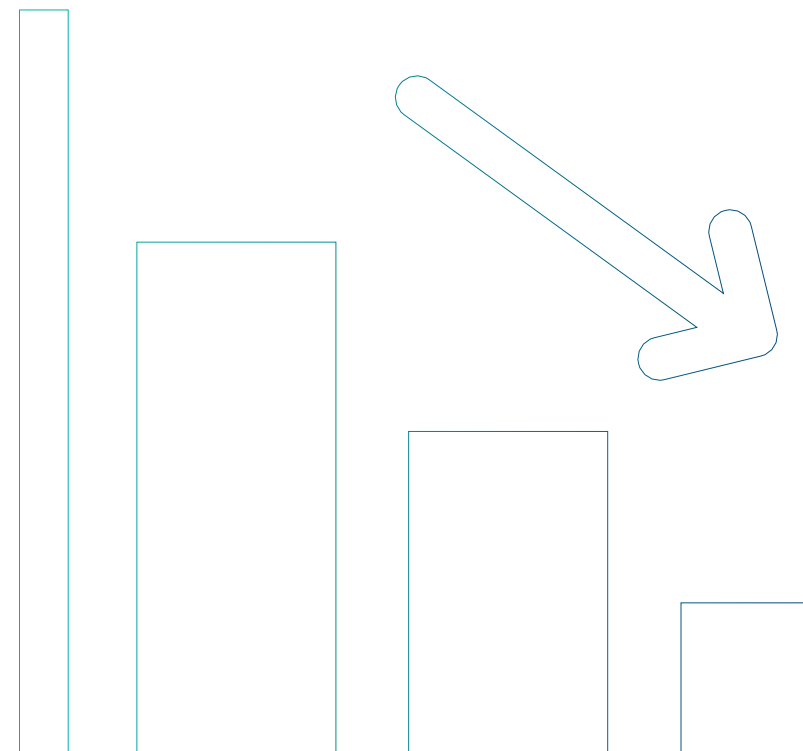
Een verschil in begrip en implementatie van de concepten van circulaire economie en sociaal en democratisch ondernemerschap

Sinds 2018 zijn drie keer zoveel Brusselse ondernemers bekend met het concept van de circulaire economie.

In 2023 zei 70% van hen bekend te zijn met het concept, tegenover 68% in 2021 en slechts 25% in 2018. Het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (2016-2020), waaruit de BeCircular-projectoproep, de accelerator greenlab.brussels, de cluster circlemade.brussels, de acties ter bevordering van de circulaire economie onder leiding van de cluster ecobuild.brussels voortvloeiën en het geüpdatete label 'ecodynamische onderneming' zijn enkele van de vele gewestelijke initiatieven gewijd aan de circulaire economie die deze trend kunnen verklaren. Er is een opmerkelijk verschil tussen de bekendheid met het concept 'circulaire economie' en die met het concept 'sociaal en democratisch ondernemerschap' (32%). De relatief recente erkenning als sociale en democratische onderneming (2018) en de recente initiatieven in verband met sociaal en democratisch ondernemerschap kunnen deze trend gedeeltelijk verklaren.

De overgrote meerderheid van de ondernemers weet niet welke acties ze zouden kunnen ondernemen om hun sociale impact te verbeteren.

85% van de ondernemers weten niet hoe ze de sociale impact van hun bedrijf kunnen verbeteren. Dat resultaat weerspiegelt het gebrek aan kennis van het concept van sociaal en democratisch ondernemerschap en de principes die met dit economische model verband houden.

De voordelen en moeilijkheden in verband met het implementeren van een sociale en ecologische duurzaamheidsbenadering

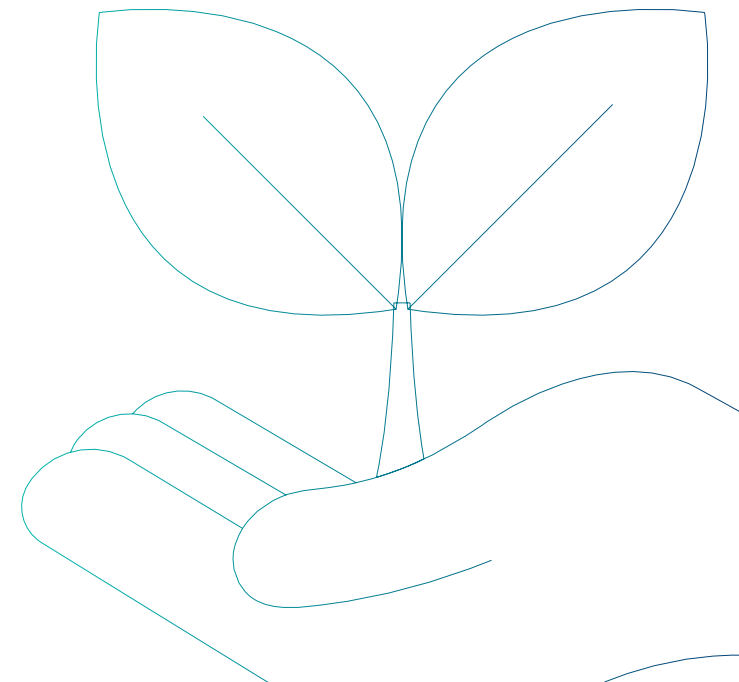
Ondernemers die acties hebben ondernomen voor milieu- of sociale duurzaamheid melden vooral persoonlijke voldoening en de verbetering van de werkomgeving als belangrijkste voordelen.

Van de ondernemers die acties hebben ondernomen om hun sociale impact te verbeteren, zegt 23% dat hun werkomgeving (betrokkenheid van werknemers of partners enz.) is verbeterd, 23% dat dit heeft geholpen om de onderneming beter te positioneren, met name ten opzichte van de concurrentie, en vindt 15% dat dit hen economische voordelen heeft opgeleverd (hogere omzet enz.).

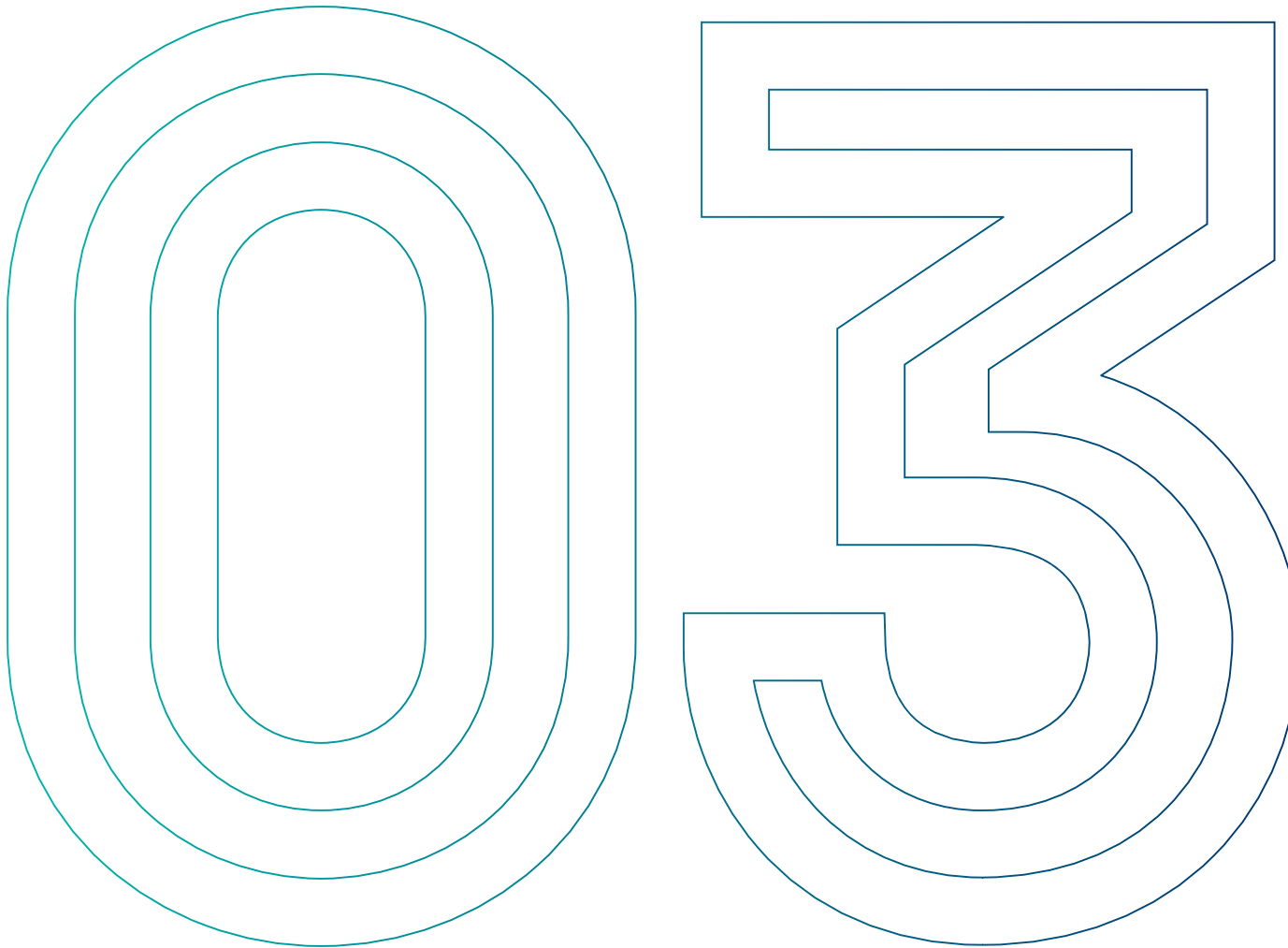
Van de ondernemers die acties hebben ondernomen om hun impact op het milieu te verbeteren, haalt 47% hier persoonlijke voldoening uit, meldt 30% milieuvoordelen en is 29% van mening dat dit hen economische en financiële voordelen oplevert, zoals kostenbesparingen of nieuwe inkomstenstromen.

Ondernemers die zich inzetten voor sociale en/of ecologische duurzaamheid, zijn van mening dat de grootste moeilijkheden die ze tegenkomen van economische of financiële aard zijn.

Of het nu gaat om acties met betrekking tot de milieu-impact of de sociale impact, de bevindingen zijn grotendeels hetzelfde: 22% van de ondernemers die acties hebben ondernomen met betrekking tot de milieu-impact van hun activiteit en 17% van degenen die acties hebben ondernomen met betrekking tot hun sociale impact, geven aan dat de eerste ondervonden moeilijkheid van economische of financiële aard is (moeilijkheid om financiering te vinden, weinig of geen creatie van nieuwe inkomsten enz.) Daarnaast zijn er nog de marktgerelateerde moeilijkheden (weinig of geen vraag van klanten, moeilijkheid om leveranciers te vinden enz.).

Context en doelstellingen van het onderzoek

Context en doelstellingen van het onderzoek

De barometer van de duurzame transformatie van de economie is een instrument dat wordt gebruikt om variaties en trends te meten in de percepties, acties en behoeften van Brusselse bedrijven en zelfstandigen met betrekking tot sociale en ecologische duurzaamheid. Hij werd opgebouwd op basis van statistische gegevens die werden verzameld via een bevraging bij een representatieve steekproef van het Brusselse economische weefsel.

Sinds 2018 publiceert hub.brussels drie barometers van de duurzame transformatie van de economie. In 2018 werd een eerste barometer van de circulaire economie gepubliceerd. Drie jaar later, in 2021, werd de barometer opnieuw uitgevoerd en werd het thema sociaal en democratisch ondernemerschap erin opgenomen. In 2023 werd een derde bevraging uitgevoerd, die leidde tot deze publicatie.

Dit werk werd uitgevoerd door het bewustmakingsteam van hub.brussels, het Brussels Agentschap voor Ondernemerschap, en heeft de volgende doelstellingen:

- o nagaan in welke mate ondernemingen en zelfstandigen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op de hoogte zijn van de concepten en principes inzake circulaire economie en sociaal en democratisch ondernemerschap;
- o de acties kwalificeren die ondernemers ondernemen om de sociale en/of milieu-impact van hun bedrijf te verbeteren;

- o uiting geven aan de behoeften van ondernemers en zelfstandigen om hun activiteit op sociaal en/of milieuvlak op een duurzame manier te transformeren.

Deze barometer is bestemd voor alle overheidsdiensten, beroepsfederaties, begeleidings-, informatie- of adviesstructuren voor ondernemingen en zelfstandigen, banken, boekhoudkantoren, sociale secretariaten en elke andere speler die ondernemers wegwijs kan maken/informereren op het vlak van sociale en ecologische duurzaamheid.

Methodologie

Methodologie

A. REFERENTIEBEVOLKING

De referentiebevolking is het Brusselse economische weefsel, d.w.z. de bedrijven en zelfstandigen die er deel van uitmaken.

Volgens de statistieken van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) waren er in 2023:

- o 77.221 kleine, middelgrote en grote ondernemingen, evenals coöperaties en verenigingen
- o 38.220 zelfstandigen

Vorm van de respondenten in de verzamelde steekproef (niet-aangepast):

Totaal	Bevolking [aantal]	Bevolking (%)	Theoretische steekproef	Onderzochte steekproef
Ondernemingen	77.221	67,00%	335	393
Zelfstandigen	38.320	33,00%	165	124
Totaal	115.541	100,00%	500	517

Klassieke ondernemingen	Bevolking [aantal]	Bevolking (%)	Theoretische steekproef	Onderzochte steekproef
Ondernemingen	76.155	67,00%	266	306
Zelfstandigen	38.279	33,00%	134	100
Totaal	114.434	100,00%	400	406

Voorbeeldige ondernemingen	Bevolking [aantal]	Bevolking (%)	Theoretische steekproef	Onderzochte steekproef
Ondernemingen	778	96,00%	96	87
Zelfstandigen	33	4,00%	4	24
Totaal	811	100,00%	100	111

B. STEEKPROEF

1. THEORETISCHE STEEKPROEF

Om ervoor te zorgen dat de verzamelde gegevens relevant zijn, heeft hub.brussels een beroep gedaan op een externe dienstverlener, Incidence - een bureau dat is gespecialiseerd in kwantitatief en kwalitatief onderzoek - om een bevraging uit te voeren bij een representatieve steekproef van de referentiepopulatie.

De volgende theoretische steekproef werd gedefinieerd:

- o 335 ondernemingen
- o 165 zelfstandigen

Totaal van de theoretische steekproef: 500 respondenten, zijnde bedrijfsleiders of besluitvormers binnen het bedrijf en zelfstandigen.

De theoretische steekproef werd opgesplitst in twee subgroepen:

- o 400 zogenaamde 'klassieke' ondernemingen en zelfstandigen
- o 100 zogenaamde 'voorbeeldige' ondernemingen en zelfstandigen

Waarom een bevraging onder 'voorbeeldige' bedrijven en zelfstandigen houden?

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschouwt ondernemers als ambassadeurs voor de duurzame transformatie van de Brusselse economie. Het is belangrijk om na te gaan of de voor hen bedoelde ondersteunende middelen relevant zijn en aan hun ontwikkelingsbehoeften tegemoetkomen. Daarom werd beslist om een onderscheid te maken tussen zogenaamde 'voorbeeldige' ondernemingen en 'klassieke' ondernemingen, om bepaalde vragen te kunnen stellen die specifiek zijn voor voorbeeldige bedrijven en die betrekking hebben op de gewestelijke instrumenten en hulpmiddelen die voor hen zijn.

Met 'voorbeeldig' wordt bedoeld ondernemingen of zelfstandigen die een erkenning, label of certificering hebben gekregen, of gewestelijke of federale steun of financiering hebben ontvangen, waardoor hun activiteit als voorbeeldig op sociaal en/of milieuvlak kan worden gekwalificeerd.

Om de subgroep 'voorbeeldige ondernemingen' samen te stellen, heeft hub.brussels aan de dienstverlener een lijst bezorgd van de bedrijven die aan de bovenvermelde criteria beantwoorden. Bovendien werd in het begin van de vragenlijst aan alle respondenten gevraagd of hun activiteit had gebruikgemaakt van de volgende instrumenten die hen in staat stelden om hun activiteit als voorbeeldig te kwalificeren:

Op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- Good Food-label
- Label Ecodynamische Onderneming
- Erkenning in de circulaire economie (deze erkenning is niet meer actief sinds de inwerking-treding van het besluit betreffende voorbeeldig-heid)
- Erkenning van vzw's en vennootschappen met een sociaal oogmerk die actief zijn op het gebied van hergebruik en recyclage
- Erkenning sociale en democratische onderne-ming van het Brussels Gewest
- Mandaat socioprofessionele inschakeling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Diversiteitslabel

Op federaal niveau

- Erkenning sociale onderneming door de FOD Economie / Werkgelegenheid
- Erkenning als coöperatieve door de FOD Economie / Werkgelegenheid

Financiële steun in verband met sociale en ecologische duurzaamheid

- Steun van Leefmilieu Brussel (in verband met energie, recyclage, biodiversiteit enz.)
- Projectoproep 'Good Food'
- Projectoproep 'Be Circular'
- Projectoproep 'Sociale economie'
- Projectoproep 'Digitale en Economische Transitie'
- Projectoproep 'Strijd tegen discriminatie bij aanwerving en bevordering van de diversiteit'
- Projectoproep 'Open Soon'
- Financieringen 'COOP US' en 'CITIZ US'

Begeleiding

- Circlemade
- Ecobuild
- Greenbizz
- Recy K

2. ONDERZOCHE OF WERKELIJKE STEEKPROEF

Het gaat om de steekproef die daadwerkelijk werd geobserveerd, het werkelijke aantal bevraagde personen (517), dat zeer licht afwijkt van de theoretische steekproef (500), rekening houdend met de risico's op het terrein en de moeilijkheden die zich voordeden bij het uitvoeren van de steekproef (stoppen met het invullen van de vragenlijst, verkeerde contactgegevens enz.).

Totaal	Bevolking (aantal)	Bevolking (%)	Theoretische steekproef	Onderzochte steekproef
Ondernemingen	77.221	67,00%	335	393
Zelfstandigen	38.320	33,00%	165	124
Totaal	115.541	100,00%	500	517

Er wordt vastgesteld dat de voorbeeldige ondernemingen en zelfstandigen 9,4% van alle ondernemingen en zelfstandigen in Brussel vertegenwoordigen.

De steekproef werd aangepast op basis van de gemeente, de activiteitssector, de grootte van de onderneming, de doelgroep (klassieke of voorbeeldige bedrijven) en de rechtsvorm, om ervoor te zorgen dat de totale steekproef representatief was voor de referentiepopulatie. De onderstaande tabellen en grafieken hebben betrekking op de aangepaste steekproef.

De maximale foutenmarge (bij een geobserveerde frequentie van 50%) voor deze studie bedraagt 4,3%. De maximale foutenmarge is het maximale verschil tussen de bij de steekproef waargenomen resultaten en het resultaat van diezelfde vraag als ze aan de volledige referentiepopulatie zou worden gesteld.

C. GEGEVENSVERZAMELING

In 2023 werden 517 bevragingen uitgevoerd bij ondernemers en besluitvormers in Brusselse bedrijven aan de hand van een semi-gesloten, gestructureerde vragenlijst. Het doel was om minstens 500 bevragingen te verzamelen, waaronder ten minste 100 bij bedrijven die op milieu- en/of sociaal gebied als 'voorbeeldig' zijn geïdentificeerd.

In totaal werden, op 517 respondenten, 111 'voorbeeldige' ondernemingen ondervraagd.

Net als in voorgaande edities werden de bevragingen telefonisch en online uitgevoerd:

	2018	2021	2023
Telefonische enquêtes	378	359	416
Online-enquêtes	22	46	101
Totaal	400	405	517

D. PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN EN REPRESENTATIVITEIT VAN DE STEEKPROEF

4 criteria garanderen dat de steekproef representatief is:

1. ACTIVITEITENSECTOREN

Beschrijving van de respondenten volgens de activiteiten-sector:

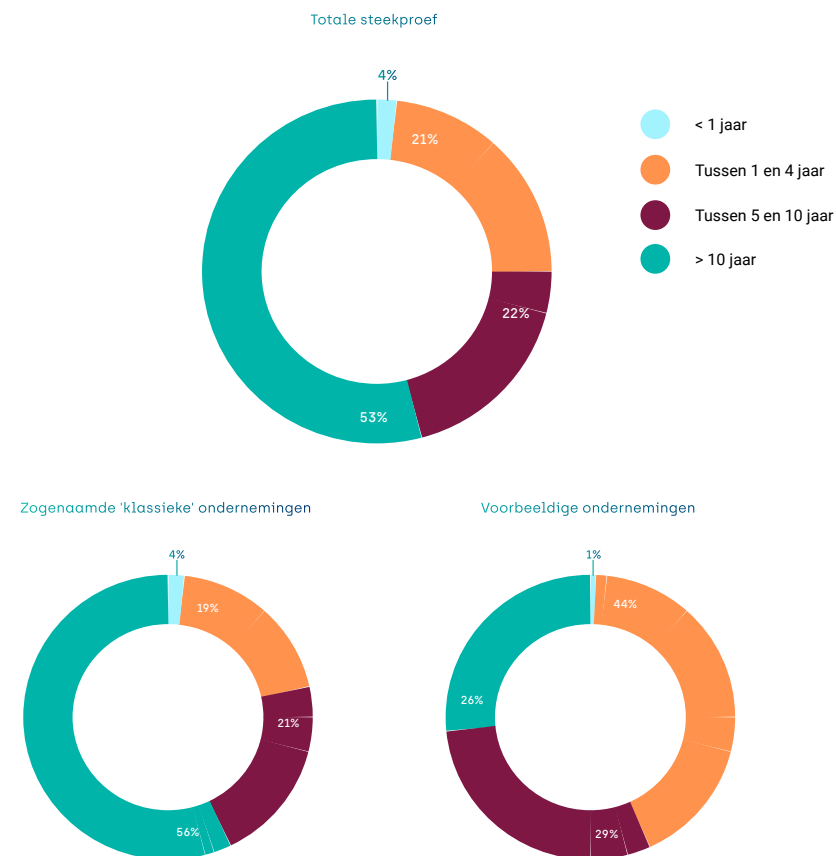
De 3 belangrijkste activiteitensectoren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten, handel en reparatie van auto's en de bouwsector.

		Totaal ondernemingen		Klassieke ondernemingen		Voorbeeldige ondernemingen	
		Pop Ref.	Ech.	Pop Ref.	Ech.	Pop Ref.	Ech.
Gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten		28%	25%	28%	27%	13%	18%
Handel in en reparatie van auto's		14%	14%	14%	12%	9%	20%
Bouwsector		15%	14%	15%	12%	13%	20%

2. BESTAANSDUUR

Beschrijving van respondenten volgens de bestaansduur:

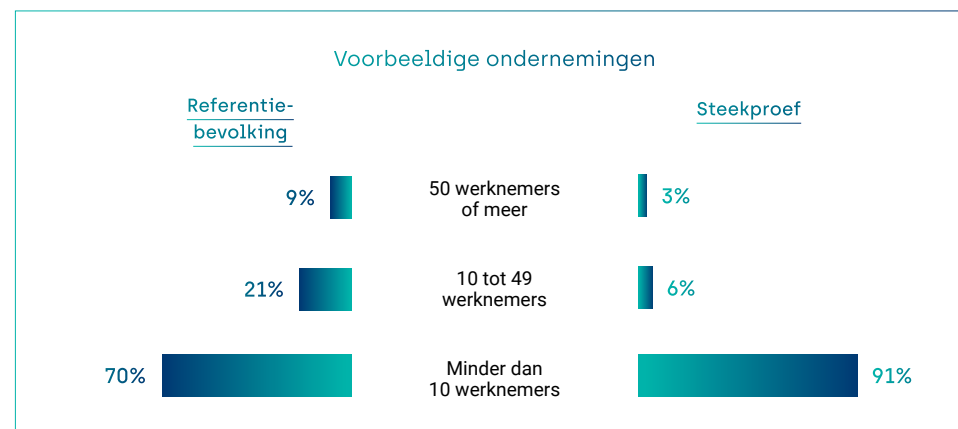
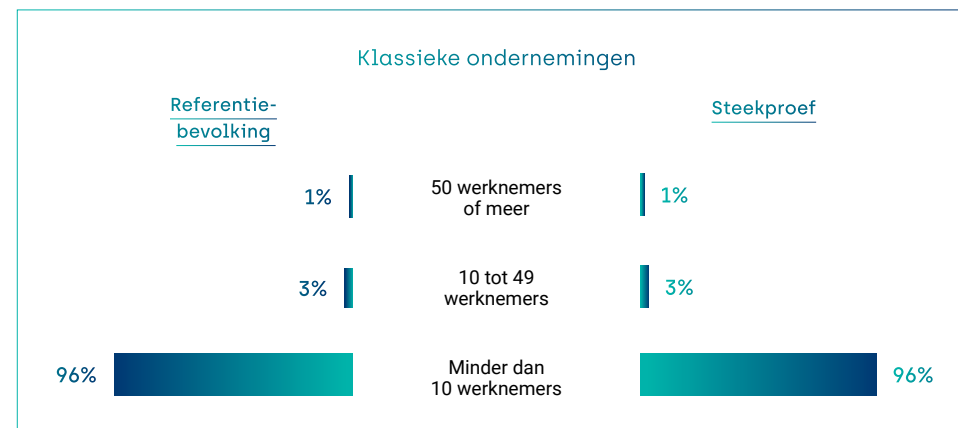
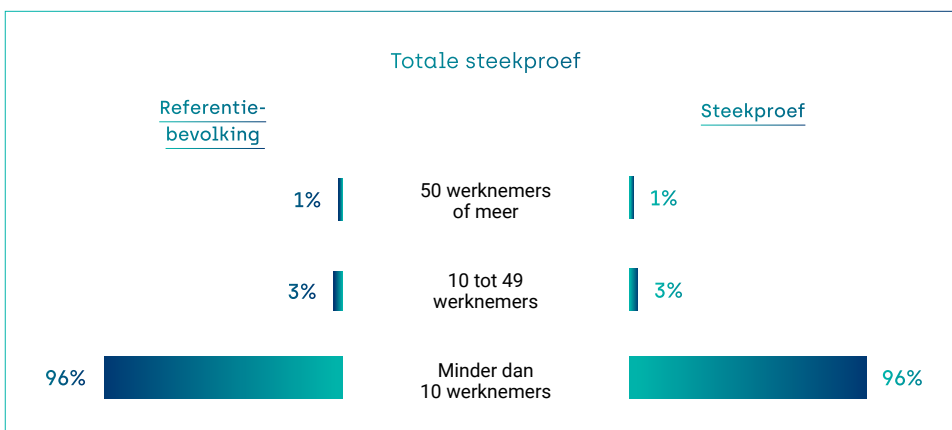
De meeste bedrijven zijn al meer dan 10 jaar actief. De doelgroep 'voorbeeldige ondernemingen' bestaat uit beduidend jongere bedrijven (45% is jonger dan 5 jaar, tegenover 25% van de doelgroep 'klassieke ondernemingen').

3. GROOTTE VAN DE ONDERNEMINGEN

Beschrijving van respondenten volgens de grootte van de ondernemingen:

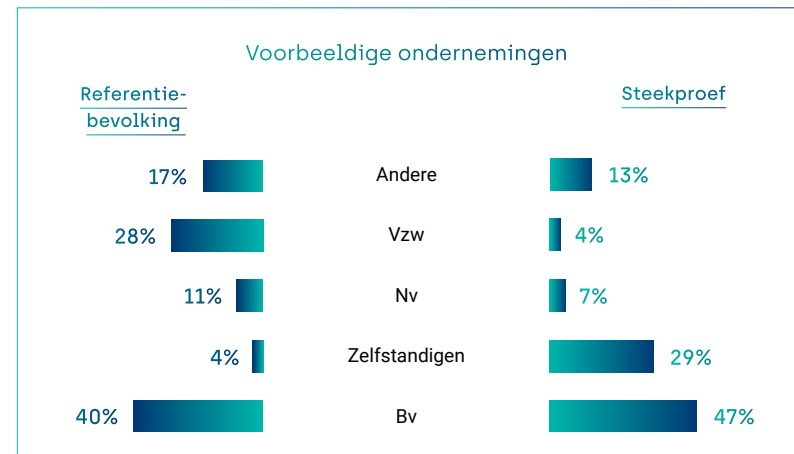
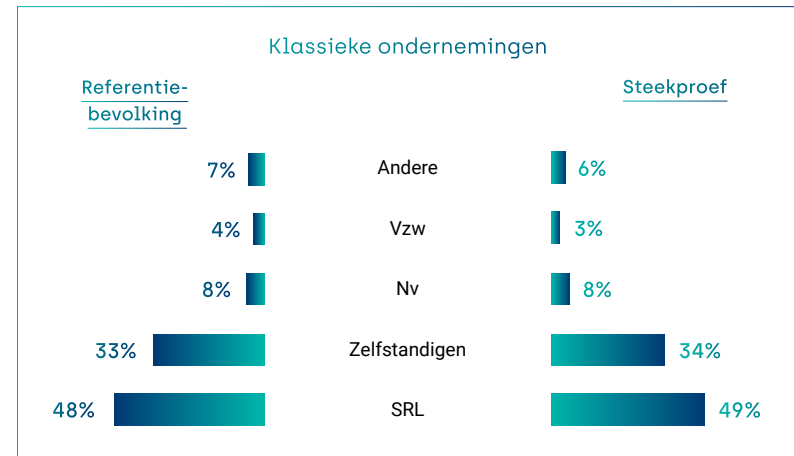
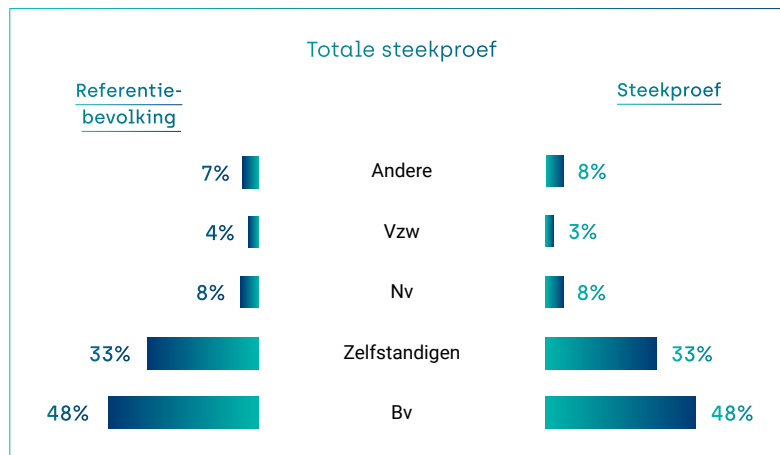
De totale aangepaste steekproef is volkomen representatief voor de grootte van de ondernemingen, hoewel er bij de doelgroep 'voorbeeldige ondernemingen' een klein verschil wordt waargenomen.

4. RECHTSVORM

Beschrijving van respondenten volgens de rechtsvorm van de ondernemingen:

De totale aangepaste steekproef is volkomen representatief voor de rechtsvorm van de ondernemingen, hoewel er bij de doelgroep 'voorbeeldige ondernemingen' een klein verschil wordt waargenomen.

Op elke grafiek zijn significantietests uitgevoerd met behulp van een Chi²-test:

- De Chi² is een statistische test die is ontworpen om te bepalen of het verschil tussen twee verdelingen toe te schrijven is aan toeval of dat het statistisch significant is.
- De resultaten worden als volgt weergegeven:

99% waarschijnlijkheid dat het waargenomen verschil significant is

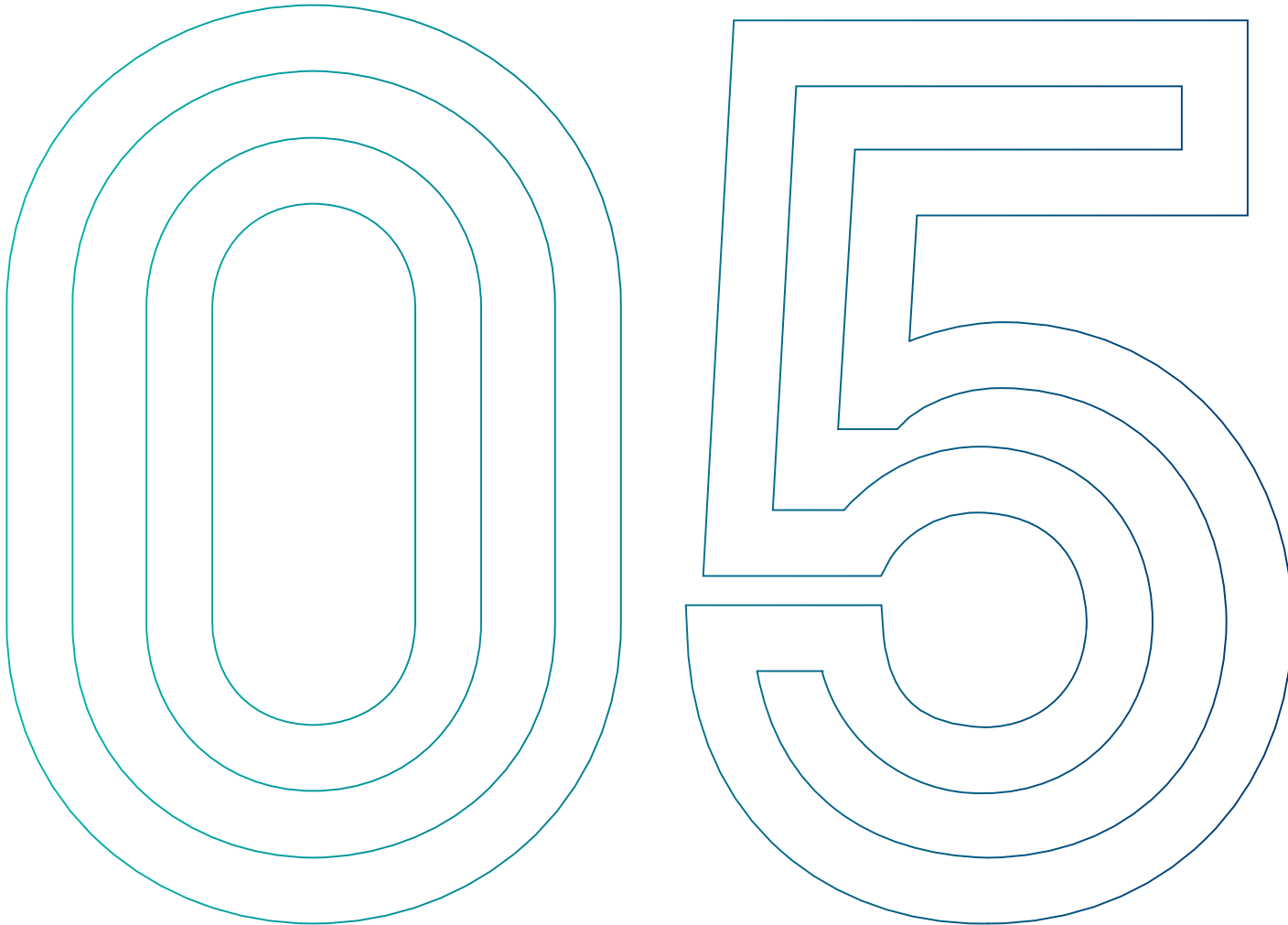
95% waarschijnlijkheid dat het waargenomen verschil significant is

90% waarschijnlijkheid dat het waargenomen verschil significant is

Belangrijkste resultaten

Belangrijkste resultaten

A. DE PERCEPTIE VAN DE BRUSSELSE ONDERNEMERS OVER DE DUURZAME TRANSFORMATIE VAN DE ECONOMIE

1. KERNCIJFERS

73% van de Brusselse ondernemingen en zelfstandigen zijn overtuigd dat het nodig is om het economische model te veranderen.

In 2023 hebben 7 op de 10 ondernemers verklaard dat het nodig is om het huidige economische model te veranderen om beter tegemoet te komen aan de uitdagingen op milieugebied (klimaatverandering enz.) en op sociaal vlak (sociale ongelijkheden, armoede enz.). Dit cijfer is aanzienlijk hoger dan in 2021 (72%).

41% van de ondernemers weten niet dat er gewestelijke en federale openbare labels, erkenningen of certificeringen in verband met de ecologische en sociale duurzaamheid bestaan.

Het **Good Food-label** (meer dan een derde van de respondenten) en de **erkenning Circulaire Economie** (meer dan een kwart van de respondenten) zijn de gekendste van de gewestelijke openbare labels, erkenningen en certificeringen. In 2024 zal het 'voorbeeldigheidsbesluit', dat erkenningen en maatregelen erkent waarmee bedrijven op sociaal en/of milieugebied als voorbeeldig kunnen worden beschouwd, en de communicatie daaromheen,

het mogelijk maken om hun zichtbaarheid te vergroten. Van de totale steekproef heeft 11% van de Brusselse ondernemingen en zelfstandigen een label, een certificering of een erkenning in verband met duurzaamheid.

Sinds 2018 zijn drie keer zoveel Brusselse ondernemers bekend met het concept van de circulaire economie

In 2023 zei 70% van hen bekend te zijn met het concept, in vergelijking met 68% in 2021 en slechts 25% in 2018. Het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (2016-2020), waaruit de BeCircular-projectoproep, de accelerator greenlab.brussels, de cluster circlemade.brussels, de acties ter bevordering van de circulaire economie onder leiding van de cluster ecobuild.brussels voortvloeien en de bijwerking van het label 'ecodynamische onderneming' zijn enkele van de vele gewestelijke initiatieven gewijd aan de circulaire economie die deze trend kunnen verklaren. Er is een opmerkelijk verschil tussen de bekendheid met het concept van de circulaire economie en die met het concept sociaal en democratisch ondernemerschap (32%). Het feit dat de erkenning als sociale en democratische onderneming relatief recent is (2018) en de recente initiatieven in verband met sociaal en democratisch ondernemerschap kunnen deze trend gedeeltelijk verklaren.

2. ECONOMISCH LEVENSVATBARE BEDRIJVEN MET GUNSTIGE GROEIVoorUITZICHTEN

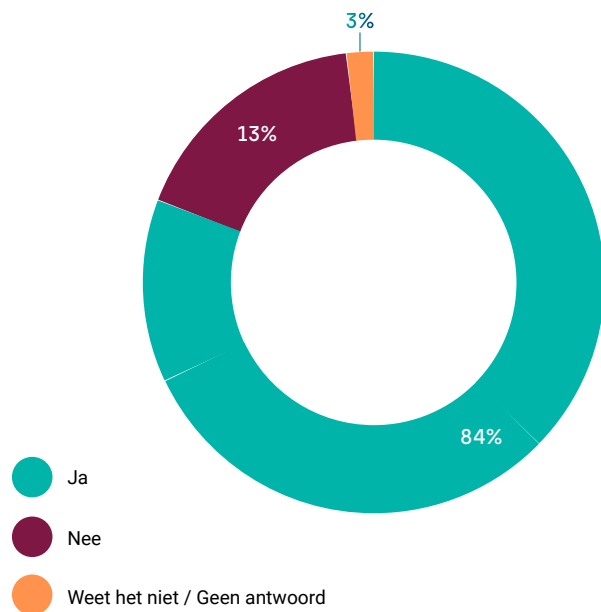
Ongeacht de sector waarin ze actief zijn of hun niveau van voorbeeldigheid, de meerderheid van de ondernemingen en zelfstandigen (84%) zegt dat ze economisch levensvatbaar zijn en 71% ziet gunstige vooruitzichten voor de groei en de ontwikkeling.

Sectorale focus

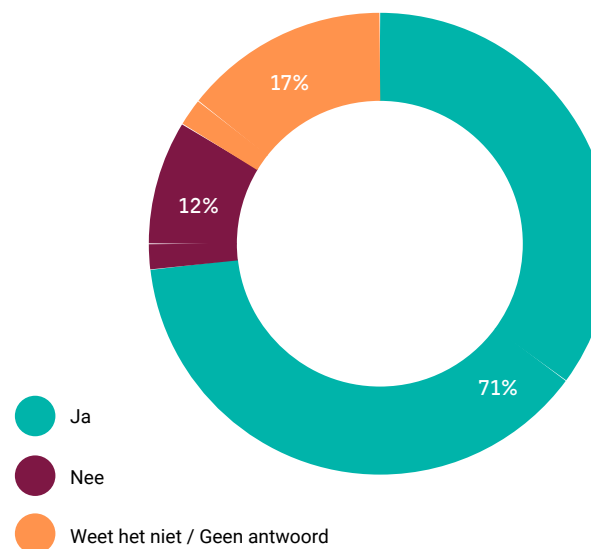
83% van de bedrijven uit de **bouwsector** ziet gunstige vooruitzichten voor de groei en de ontwikkeling.

Slechts 55% van de bedrijven uit de **handels- en autosector** ziet gunstige vooruitzichten voor de groei en de ontwikkeling.

Is uw activiteit / onderneming
economisch levensvatbaar*?

Zijn de evolutie-/ontwikkelingsvooruitzichten
van uw bedrijf in de komende 3 jaar
volgens u gunstig?

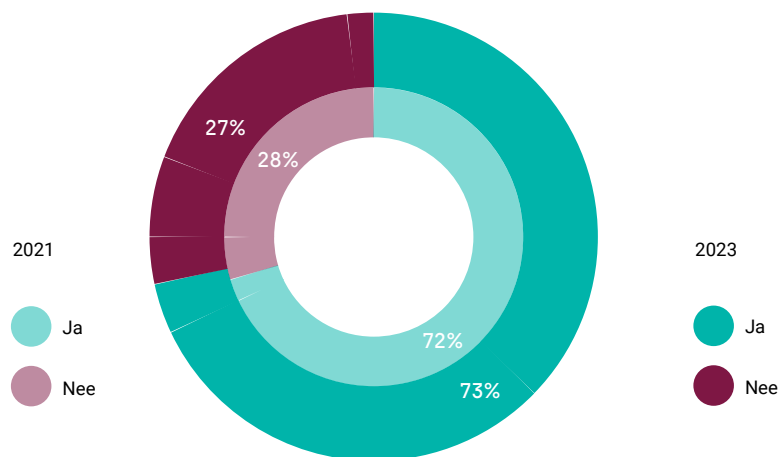

* d.w.z. in staat zijn om de kosten ervan te financieren, de lonen te betalen en een goed loon aan de leidinggevende(n) te betalen

3. EEN NOODZAKELIJK GEACHTE VERANDE- RING VAN HET ECONOMISCHE MODEL

Net als in 2021 is de meerderheid van de Brusselse ondernemers (73%) van mening dat het huidige economische model moet worden veranderd om beter te kunnen inspelen op de sociale en milieu-uitdagingen. In vergelijking met 2021 is dit cijfer relatief stabiel.

Is het volgens u nodig om het huidige economische model te veranderen om beter in te spelen op de milieu- (klimaatverandering enz.) en sociale uitdagingen (ongelijkheden, armoede enz.)?

Sectorale focus

- Nog meer bedrijven en zelfstandigen die **gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten** uitvoeren en bedrijven in de horeca bevestigen dat het nodig is om hun economisch model te veranderen, met respectievelijk 83% en 89%.
- **Dienstverlenende bedrijven** (59%) zijn zich daarentegen minder bewust van de noodzaak om het huidige bedrijfsmodel

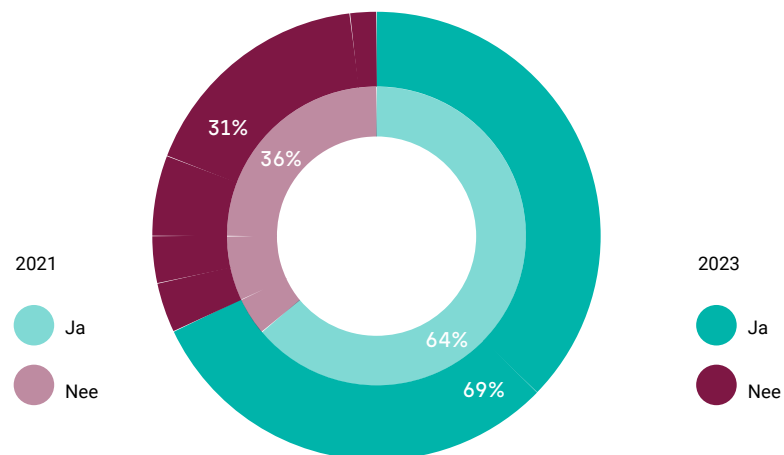
Focus voorbeeldige ondernemingen

- Bedrijven die als 'voorbeeldig' worden beschouwd, zeggen vaker dat het nodig is om hun economische model te veranderen (87%).

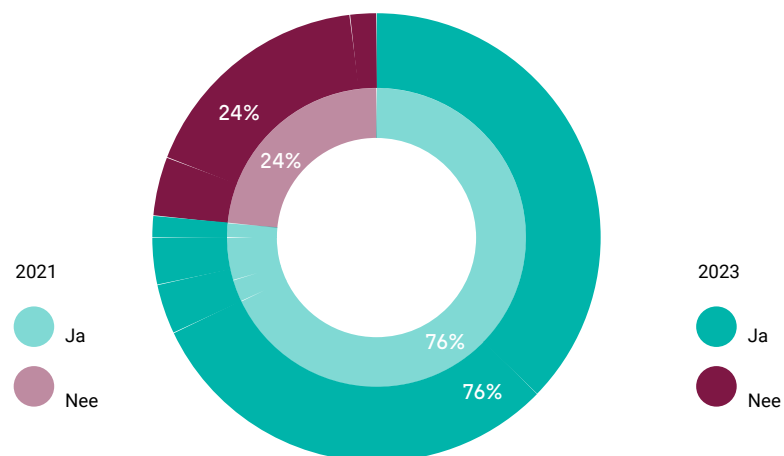
Net als in 2021 minimaliseren de prioritaire sectoren van het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (2016-2020)¹ de noodzaak om het economische model te veranderen. Deze sectoren zijn ook aangewezen als prioritaire sectoren in het kader van de gewestelijke strategie voor economische transitie, *Shifting Economy*².

Toch geloven meer ondernemingen en zelfstandigen die in deze sectoren actief zijn dat een verandering van het economische model nodig is, in vergelijking met twee jaar geleden (69% in 2023, 5 punten meer dan in 2021). Voor de andere sectoren zijn de gegevens tussen 2021 en 2023 echter niet veranderd.

Prioritaire sectoren

Andere sectoren

¹ Grondstoffen-Afval, Bouw, Logistiek, Handel

² Shifting Economy is de strategie voor economische transitie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze richt zich op de transformatie van de Brusselse economie om die koolstofvrij, regeneratief, circulair, sociaal, democratisch en digitaal te maken. - <https://shiftingeconomy.brussels/nl/>

4. EEN ONTOEREIKENDE KENNIS VAN DE STEUNREGELINGEN VOOR SOCIALE EN ECOLOGISCHE DUURZAAMHEID

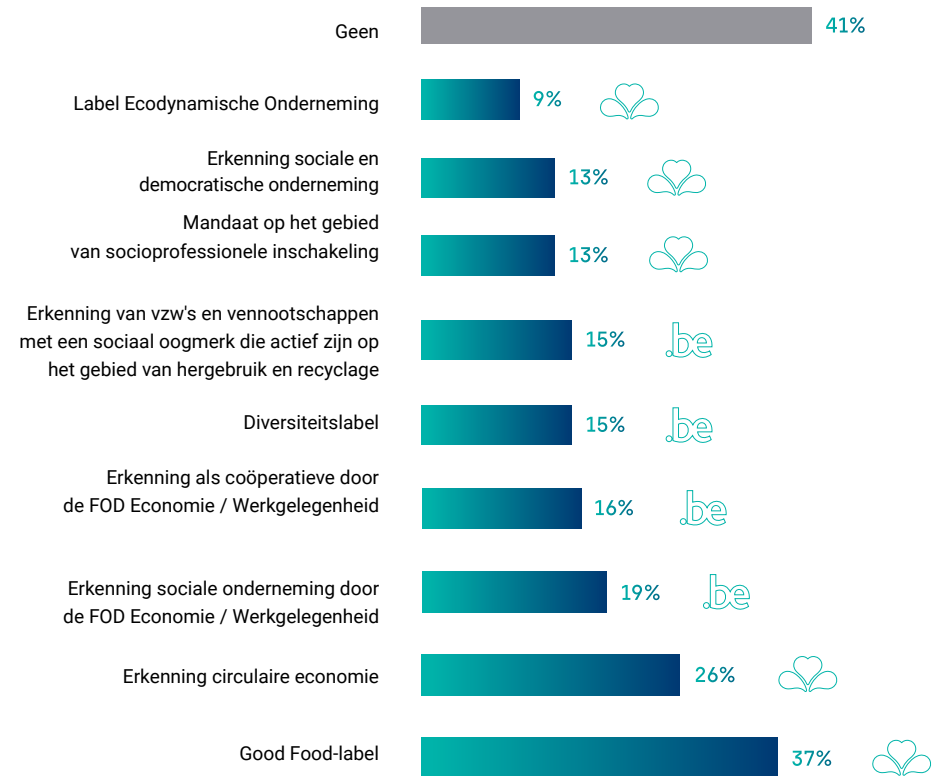
Bekendheid met labels, erkenningen en certificeringen

Op gewestelijk en federaal niveau kunnen ondernemingen en zelfstandigen dankzij een reeks erkenningen, labels of certificeringen, die onder bepaalde voorwaarden worden toegekend, hun activiteit officieel laten erkennen als voorbeeldig op sociaal en/of milieuvlak. Zijn Brusselse ondernemers op de hoogte van het bestaan van deze erkenningen/labels en certificeringen?

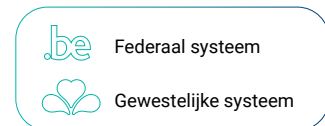
Gemiddeld kenden de respondenten bijna twee labels uit de lijst die hen werd voorgelegd. Het **Good Food-label** is het bekendste, gevolgd door de erkenning Circulaire Economie. Meer dan een derde van de ondernemers kent geen enkel gewestelijk en federaal label, erkenning of certificering in verband met de ecologische en/of sociale duurzaamheid. Sinds maart 2024 kunnen ze dankzij deze labels echter profiteren van bepaalde verhogingen van de economische steun waar ze recht op hebben.

Het is interessant om vast te stellen dat grotere bedrijven meer labels hebben dan kleinere (3 vs. 2), voornamelijk voor de erkenning als sociaal en democratisch bedrijf van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Kennisniveau van de verschillende gewestelijke of federale labels en erkenningen

V: Welke van de verschillende labels of erkenningen die ik ga noemen ken je?

🔍 Sectorale focus

- Bedrijven uit de **horecasector** zijn beter bekend met het **Good Food-label** (69%).
- Ondernemingen **uit de informatie- en communicatiesector** zijn over het algemeen **minder bekend met de labels** en erkenningen: 63% kent geen enkele van de genoemde systemen.

🔍 Focus voorbeeldige ondernemingen

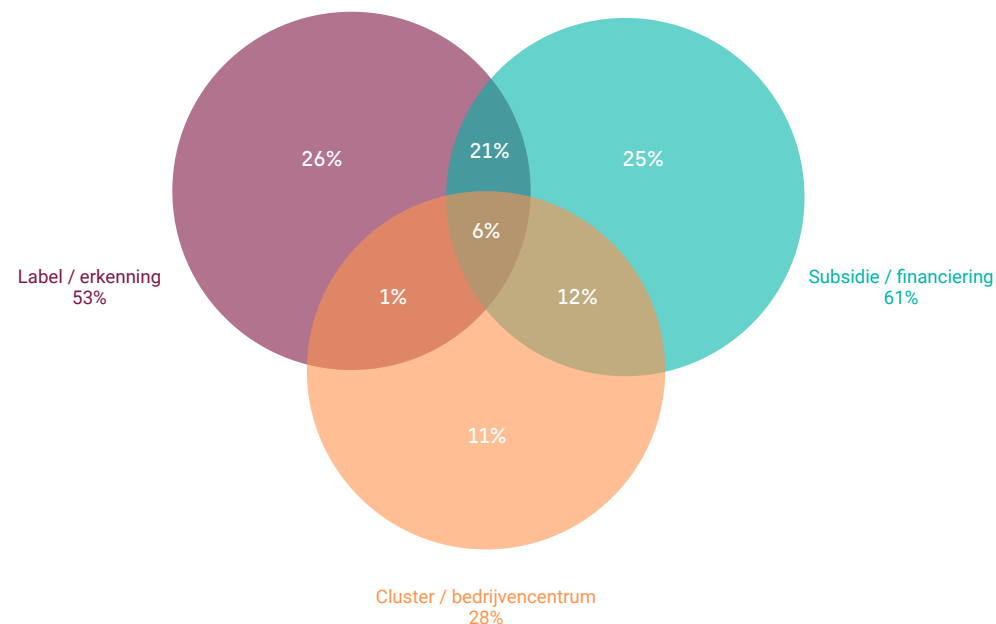
- Bedrijven die als 'voorbeeldig' zijn geïdentificeerd, zijn over het algemeen beter bekend met alle voorgestelde labels en erkenningen. Slechts 6% kent er geen enkele, in vergelijking met 45% van de zogenaamde 'klassieke' bedrijven. De 'voorbeeldige' ondernemingen kennen er meer dan 3.

Bekendheid met de clusters

Wat de gewestelijke clusters betreft, zijn de clusters circlemade.brussels en ecobuild.brussels het bekendst. 6% van de totale steekproef zegt aangesloten te zijn bij een cluster, en 28% van de voorbeeldige ondernemingen.

Beschrijving van de voorbeeldige bedrijven volgens de verschillende labels, subsidies, clusters en bedrijvencentra

Bekendheid met subsidies en financiën

De ondervraagden kennen gemiddeld minstens twee economische steunmaatregelen in verband met duurzaamheid. De premies of subsidies van Leefmilieu Brussel met betrekking tot milieu, energie, recyclage, biodiversiteit, de projectoproep 'Good Food' en de projectoproep 'Be Circular' zijn de bekendste vormen van steun.

43% van de ondernemers, d.i. bijna de helft, weet niet dat er steunmaatregelen bestaan.

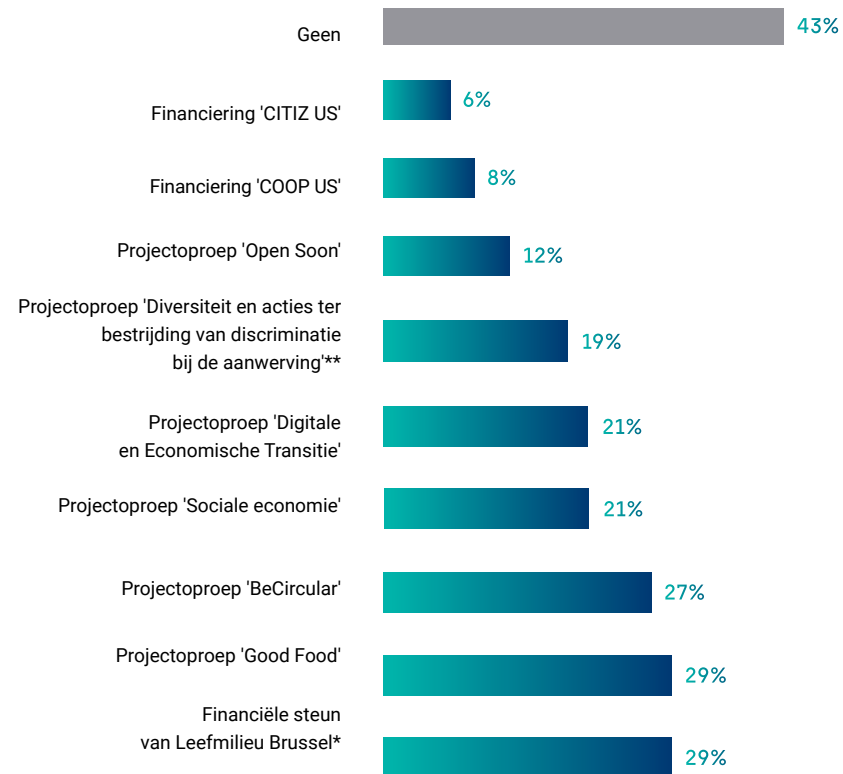
Sectorale focus

- De bedrijven uit de **horecasector** noemen iets meer subsidies of financieringen (2,5 steunmaatregelen genoemd) dan de andere sectoren, voornamelijk de projectoproepen 'Good Food', 'Open Soon' en 'Be Circular'.

Focus voorbeeldige ondernemingen

- De ondernemingen die als 'voorbeeldig' worden beschouwd, ontvangen over het algemeen meer subsidies of financiering (gemiddeld meer dan 3 tegenover 1 voor de doelgroep van de zogenaamde 'klassieke' ondernemingen).

Kennis van subsidies en financiering

* Om milieuacties uit te voeren met betrekking tot energie, recyclage, biodiversiteit enz.

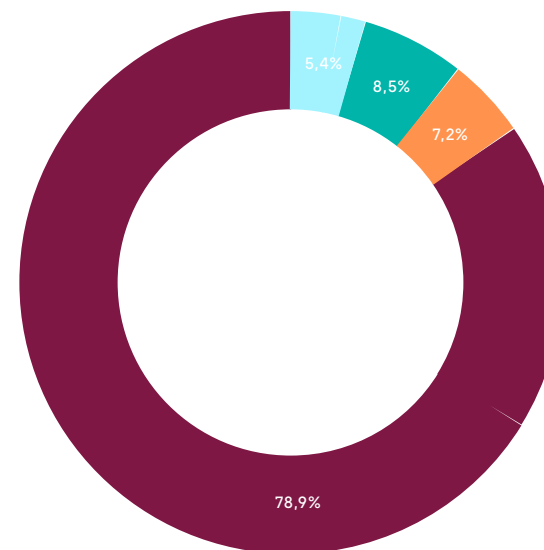
** Strijd tegen discriminatie bij aanwerving en bevordering van de diversiteit

V: Welke van de verschillende subsidies en financieringen die ik ga noemen kent u, al is het maar bij naam?

Net als bij de bekendheid met de labels, erkenningen en certificeringen kennen de grootste bedrijven meer economische steunmaatregelen dan de andere. Het is interessant om op te merken dat de grootste ondernemingen over het algemeen meer steunmaatregelen of subsidies vermelden.

In 2021 zei 21% van de ondernemers niet op de hoogte te zijn van de financiële steunmaatregelen die in Brussel beschikbaar zijn op het vlak van de circulaire economie.

Er is een positieve toename op het vlak van de kennis van de openbare financiële steunmaatregelen inzake circulaire economie: in 2023 zei 27% van de ondernemers dat ze de projectoproep 'Be Circular' kennen.

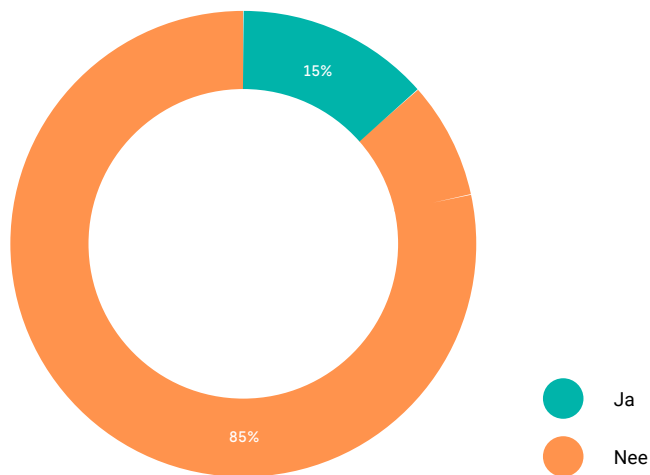

- Ja, ik ken de financiële steunmaatregelen van de overheid voor de circulaire economie
- Ja, ik weet van privé-investeerdere die circulaire economieprojecten ondersteunen
- Ik weet niet precies wat dat is
- Nee

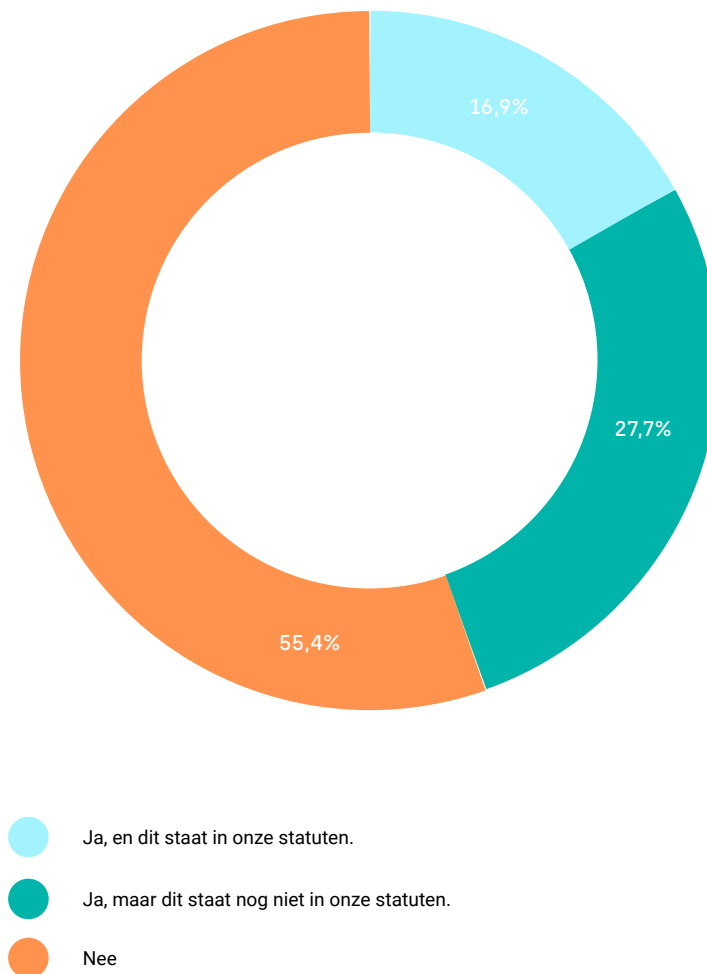
5. DE OPNAME VAN SOCIALE EN MILIEU-DOELSTELLINGEN IN DE STATUTEN VAN DE ONDERNEMINGEN

15% van de Brusselse ondernemingen (zelfstandigen niet inbegrepen) verklaren dat ze sociale en/of milieudoelstellingen nastreven die in hun statuten staan vermeld. Het zal niemand verbazen dat deze trend het duidelijkst is bij vzw's (44%) en coöperaties of commanditaire vennootschappen (51%).

Is er in de statuten van uw vennootschap vastgelegd dat uw activiteit sociale en/of milieudoelstellingen nastreeft?

Gegevens 2021

In 2021 zei 16,9% van hen dat het nastreven van een sociale en/of milieudoelstelling in de statuten van het bedrijf was opgenomen. Deze trend blijft dus relatief stabiel.

6. BEKENDHEID MET HET CONCEPT CIRCULAIRE ECONOMIE

CIRCULAIRE ECONOMIE

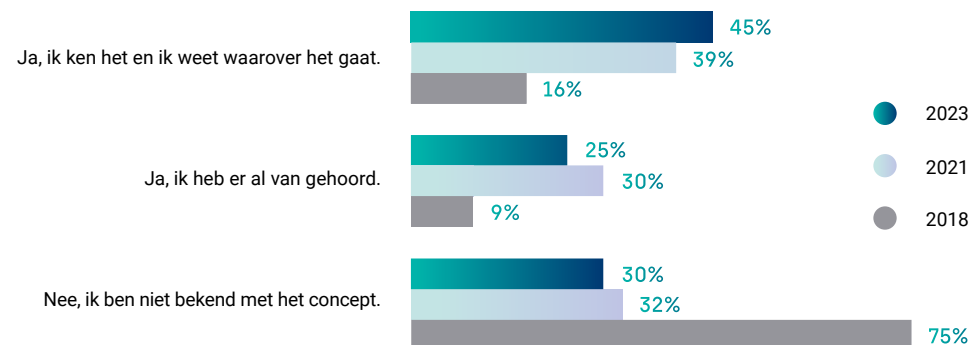
Bijna de helft van de respondenten zegt het concept circulaire economie te kennen en te begrijpen, en 25% heeft er al van gehoord. In totaal is 70% van de ondernemers min of meer bekend met het concept. Dit is een stijging van 5 punten ten opzichte van 2021 en 28 punten ten opzichte van 2018. Tussen 2018 en 2023 is de verhouding tussen bedrijven en zelfstandigen die bekend zijn met het concept en zij die dat niet zijn, volledig omgekeerd:

- o in 2018 kende 1 op 4 bedrijven het concept circulaire economie,
- o terwijl in 2023 bijna 3 op 4 bedrijven het concept circulaire economie kennen.

Focus voorbeeldige ondernemingen

- 83% van de 'voorbeeldige' ondernemingen is bekend met het concept van de circulaire economie, tegenover 68% van de 'traditionele' bedrijven.

Kent u het concept van circulaire economie?

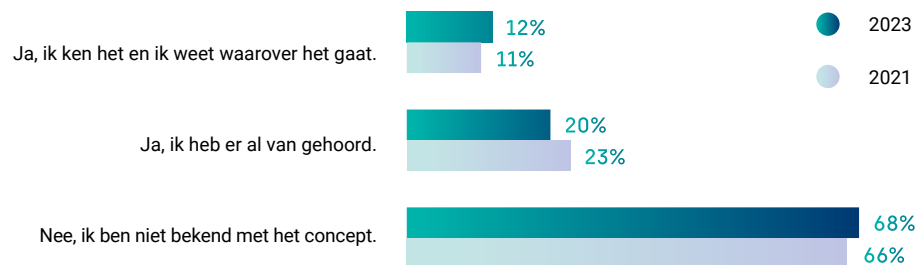

7. BEKENDHEID MET HET CONCEPT SOCIAAL EN DEMOCRATISCH ONDERNEMERSCHAP

In tegenstelling tot de circulaire economie is het concept van sociaal en democratisch ondernemerschap grotendeels onbekend bij de Brusselse ondernemers. (32% sociaal en democratisch ondernemerschap vs. 70% circulaire economie). Er moet worden opgemerkt dat de grootste bedrijven meer bekend zijn met het concept dan andere (51% vs. 31%).

Kent u het concept van sociaal en democratisch ondernemerschap?

🔍 Sectorale focus

- Meer bedrijven in de bouwsector dan in andere sectoren zijn **echt vertrouwd** met het concept van sociaal en democratisch ondernemerschap (23%).
- Meer bedrijven in de informatie- en communicatiesector hebben **al van het concept gehoord** (32%).

🔍 Focus entreprises exemplaires

- Meer als 'voorbeeldig' erkende Brusselse ondernemingen en zelfstandigen zeggen dat ze vertrouwd zijn met het concept van sociaal en democratisch ondernemerschap (31%), terwijl slechts 9% van de zogenaamde 'klassieke' ondernemingen en zelfstandigen zegt dat ze vertrouwd zijn met het concept. es « classiques » affirment connaître le concept.

B. DE ACTIES VAN DE BRUSSELSE ONDERNEMINGEN OM DE ECONOMIE DUURZAAM TE TRANSFORMEREN

1. KERNCIJFERS

De persoonlijke voldoening en de verbetering van de werkomgeving zijn de eerste voordelen die worden genoemd door ondernemers die milieu- en/of sociale acties tot stand hebben gebracht.

Van de ondernemers die acties hebben ondernomen om hun sociale impact te verbeteren, zegt 23% dat hun werkomgeving (betrokkenheid van werknemers of partners enz.) is verbeterd, 23% dat dit heeft geholpen om de positionering van de onderneming te optimaliseren, met name ten opzichte van de concurrentie, en vindt 15% dat dit hen economische voordelen heeft opgeleverd (hogere omzet enz.).

Van de ondernemers die acties hebben ondernomen om hun impact op het milieu te verbeteren, haalt 47% hier persoonlijke voldoening uit, meldt 30% voordelen voor het milieu en is 29% van mening dat dit hen economische en financiële voordelen oplevert, zoals kostenbesparingen of het creëren van nieuwe inkomsten.

De overgrote meerderheid van de ondernemers weet niet welke acties ze zouden kunnen ondernemen om hun sociale impact te verbeteren.

85% zegt niet te weten wat ze moeten doen om de sociale impact van hun bedrijf te verbeteren. Dit resultaat weerspiegelt de kwestie van het gebrek aan kennis van het concept van sociaal en democratisch ondernemerschap en de principes die met dit economische model verband houden.

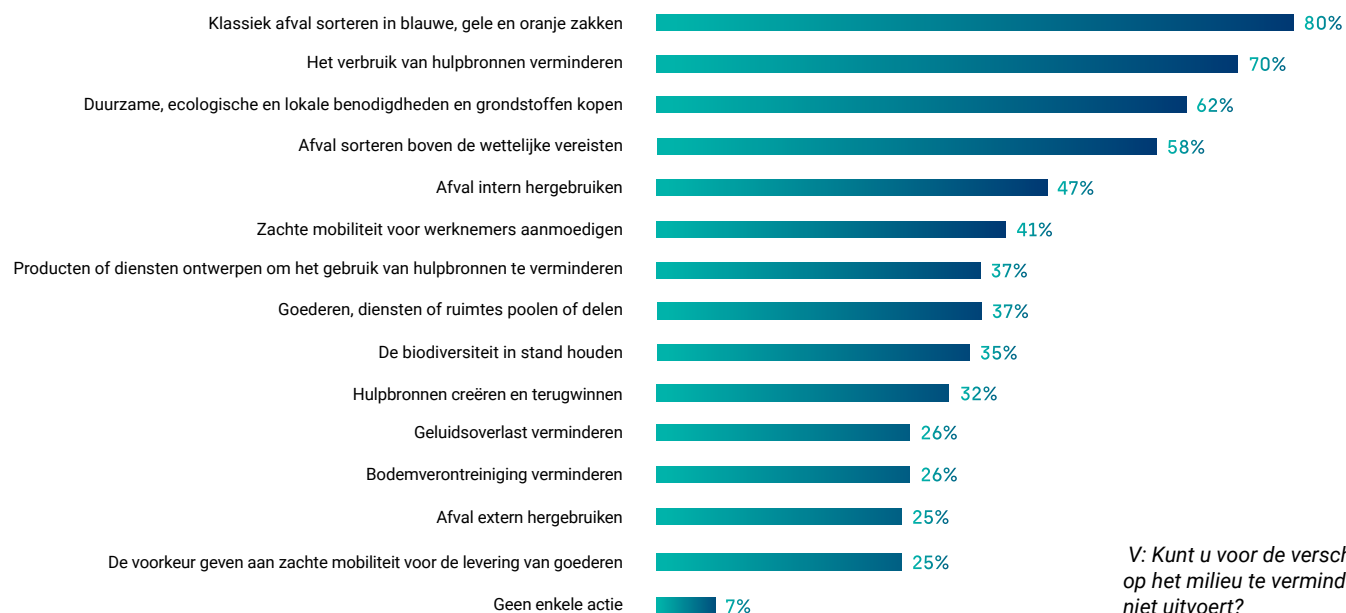

2. ONDERNOMEN ACTIES OM DE MILIEU-IMPACT VAN DE ACTIVITEIT TE VERMINDEREN

ACTIVITEIT

De Brusselse bedrijven en zelfstandigen ondernemen gemiddeld zes acties om hun milieu-impact te verminderen. De meest uitgevoerde acties zijn: het sorteren van traditioneel afval in blauwe, gele en oranje zakken, het verminderen van het verbruik van hulpbronnen, het kopen van duurzame, ecologische en lokale voorraden en grondstoffen, en het sorteren van afval boven de wettelijke vereisten.

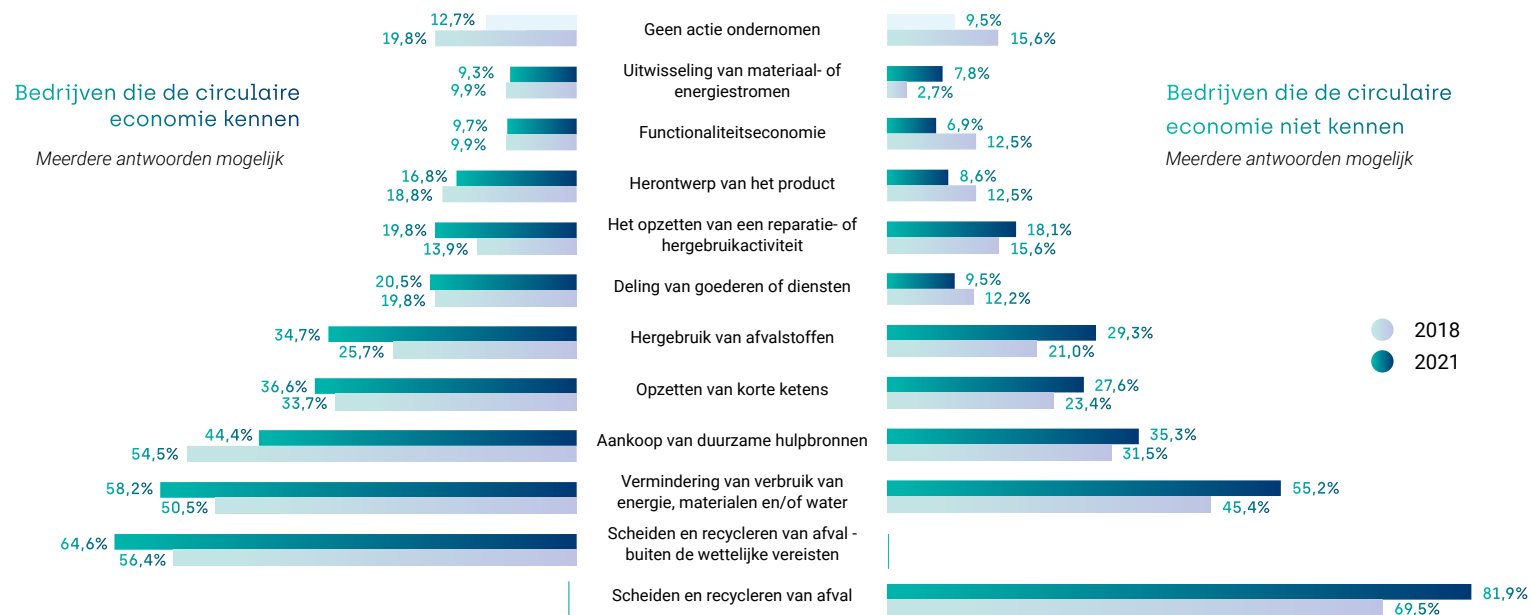
Door de ondernemingen en zelfstandigen uitgevoerde acties om hun milieu-impact te verminderen

V: Kunt u voor de verschillende acties om de impact op het milieu te verminderen, aangeven of u ze al dan niet uitvoert?

Ter vergelijking: in 2018 en 2021 zijn de drie belangrijkste acties die Brusselse bedrijven en zelfstandigen uitvoeren om de milieu-impact van hun economische activiteit te verbeteren, identiek. Het gaat om:

- o verplichte afvalscheiding;
- o de vermindering van het hulpbronnenverbruik (energie, water en materialen);
- o de aankoop van duurzame, ecologische en lokale voorraden en grondstoffen

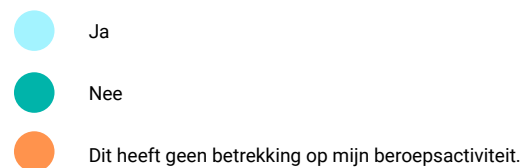
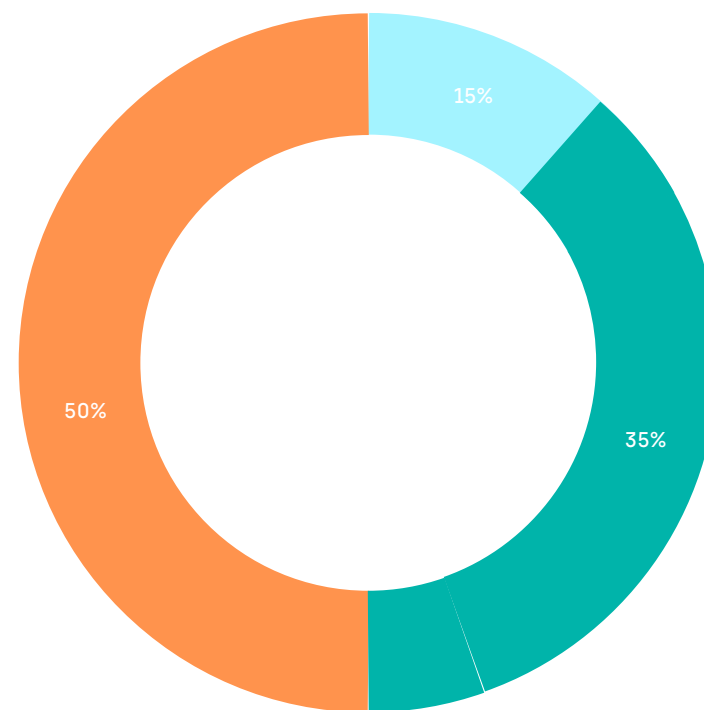

 **Focus op een circulair economisch model:
de functionaliteitseconomie of gebruikseconomie**

15% van de bedrijven zeggen verhuur aan te bieden als alternatief voor de overconsumptie. De helft van de bedrijven en zelfstandigen denkt echter dat verhuur niet kan worden toegepast in het kader van hun activiteit. Deze praktijk komt echter vaker voor bij grote bedrijven.

Ter vergelijking: in 2018 en 2021 zei respectievelijk 9,9% en 9,7% van de bedrijven en zelfstandigen die bekend waren met het concept van de circulaire economie dat ze het model van de functionaliteitseconomie hadden geïmplementeerd.

Biedt uw beroepsactiviteit naast de verkoop van producten ook verhuur aan om overconsumptie te voorkomen (bv. gereedschap huren in plaats van verkopen, fietsen huren in plaats van verkopen enz.)?

3. ONDERNOMEN ACTIES OM DE SOCIALE IMPACT VAN DE ACTIVITEIT TE VERBETEREN

De onderstaande grafiek toont verschillende acties die de sociale impact van Brusselse bedrijven en zelfstandigen kunnen verbeteren. Een eerlijke prijs toepassen, de voorkeur geven aan lokale partners en een inclusieve omgeving creëren voor werknemers en klanten zijn praktijken die door meer dan de helft van de Brusselse bedrijven en ondernemers worden toegepast. Grotere bedrijven blijken actiever te zijn in het verbeteren van hun sociale impact. Deze resultaten moeten echter met de nodige voorzichtigheid worden behandeld, omdat er relatief weinig personen deze vraag hebben beantwoord.

Uit de onderstaande lijst blijkt dat de respondenten bijna 5 acties uitvoeren om de sociale impact van hun bedrijf te verbeteren.

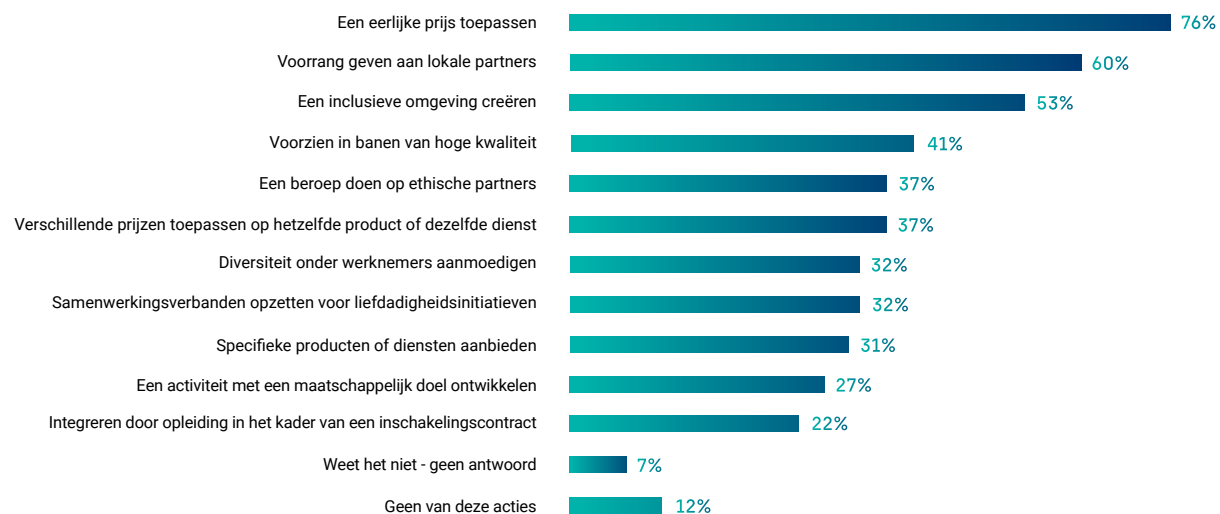
🔍 Sectorale focus

- De **handels- en autosector**, de **informatie- en communicatie-sector** en de **horeca** zijn het meest actief in het verbeteren van de sociale impact.

🔍 Focus voorbeeldige ondernemingen

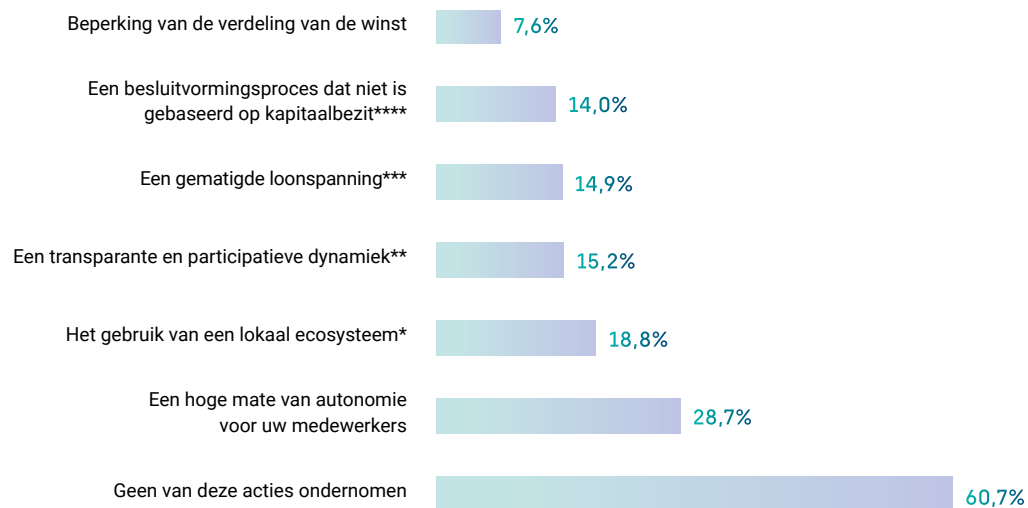
- De Brusselse bedrijven en zelfstandigen die als voorbeeldig worden erkend, voeren meer acties uit op het vlak van sociaal en democratisch ondernemerschap dan zogenaamde 'klassieke' bedrijven. Ze geven prioriteit aan lokale partnerschappen (82%).

Door de ondernemingen en zelfstandigen uitgevoerde acties om hun sociale impact te verbeteren

V: Kunt u voor de verschillende acties om de sociale impact te verbeteren, aangeven of u ze al dan niet uitvoert?

In 2021 zei 60,7% van hen geen actie te ondernemen, in vergelijking met 19% in 2023, wat een mooie evolutie vertegenwoordigt.

* d.w.z. plaatselijke leveranciers, klanten, partners, gebruikers, begunstigden enz.

** het betrekken van verschillende belanghebbenden bij het bestuur van de onderneming (raad van bestuur enz.), zoals de coöperatieve supermarkt BeesCoop

*** 1 tot maximaal 4 tussen het laagste en het hoogste loon

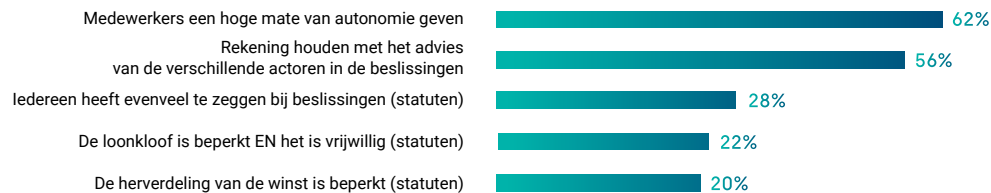
**** d.w.z. 1 persoon = 1 stem

Focus op participatief bestuur

Het is interessant om vast te stellen dat meer dan de helft van de Brusselse bedrijven (met minstens 1 werknemer) oog heeft voor de autonomie van hun werknemers en ervoor zorgt dat ze bij hun beslissingen rekening houden met de mening van de verschillende stakeholders (klanten, werknemers, leveranciers) en met hen overleggen. Het zijn de grootste bedrijven die hun werknemers veel autonomie garanderen.

Uitgevoerde acties in verband met het democratische bestuursproces

V: Kunt u mij zeggen of u een van de verschillende acties die kunnen worden ondernomen in het kader van een democratisch en participatief bestuursproces, al dan niet hebt geïmplementeerd?

Sectorale focus

- In de **handels- en autosector** wordt de meeste aandacht besteed aan een beperkte winstuitkering (32% vs. 20%).

Focus voorbeeldige ondernemingen

- De als 'voorbeeldig' erkende Brusselse ondernemingen en zelfstandigen passen vaker het principe 'één persoon, één stem' toe in hun besluitvormingsorganen (47% vs. 28%).

Focus op de rechtsvorm

- Naamloze vennootschappen (nv) geven hun werknemers meer autonomie (83% vs 62%)
- Meer coöperaties of commanditaire vennootschappen zorgen ervoor dat winsten slechts in beperkte mate worden uitgekeerd (46% vs. 20%) en geven werknemers gelijk zeggenschap in de besluitvormingsorganen (57% vs. 28%).

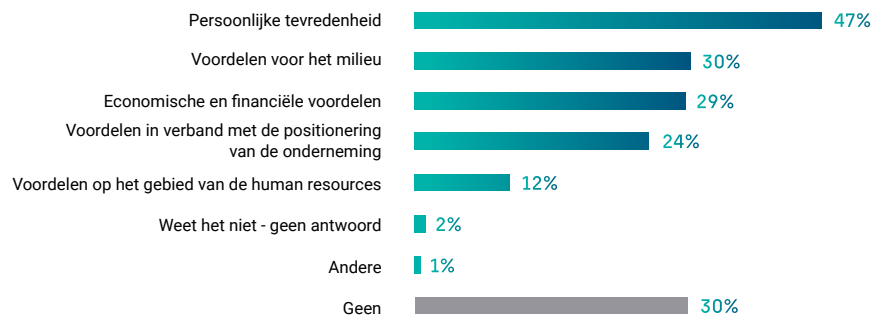
4. ERVAREN VOORDELEN EN ONDERVONDEN MOEILIKHEDEN DOOR ONDERNEMERS DIE ACTIES ONDERNEMEN OM DE MILIEU-IMPACT VAN HUN ACTIVITEITEN TE VERBETEREN

Ervaren voordelen

De onderstaande grafiek toont de voordelen voor ondernemers die minstens één milieuactie hebben uitgevoerd. De 4 belangrijkste voordelen van de uitgevoerde acties zijn: persoonlijke voldoening, milieuvoordelen, economische en financiële voordelen en voordelen in verband met de positionering van het bedrijf. De grootste bedrijven zeggen voordelen te halen uit de positionering van het bedrijf en het personeel.

Voordelen die voortvloeien uit de uitvoering van een of meer acties in verband met de milieu-impact

V: Welk(e) voorde(e)l(en) heeft u gehaald uit de uitvoering van een of meer acties met betrekking tot uw milieu-impact?

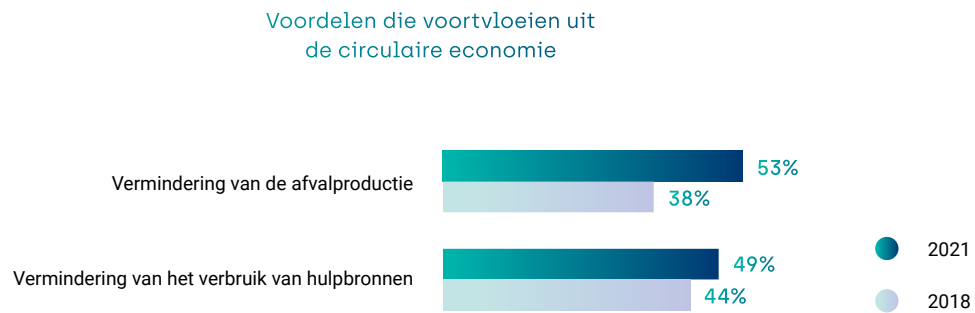
Sectorale focus

- Er zijn steeds meer bedrijven uit de **handels- en autosector** (41%) en de **bouwsector** (40%) die geen enkel voordeel halen uit de uitvoering van acties.
- Terwijl de dienstensector voordelen op het vlak van de human resources (27%) aanhaalt, maakt de horeca melding van een grotere persoonlijke voldoening (73%) en meer milieuvoordelen (51%).
- De economische en financiële voordelen worden vooral genoemd door bedrijven uit andere sectoren (vervoer, logistiek, kunst, amusement en recreatie, menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, vastgoed, andere).

Focus voorbeeldige ondernemingen

- De als 'voorbeeldig' geïdentificeerde bedrijven en zelfstandigen halen er aanzienlijk meer voordelen uit dan de zogenaamde 'klassieke' ondernemingen. Slechts 9% haalt er geen enkel voordeel uit, tegenover 33% van de zogenaamde 'klassieke' bedrijven.

In 2018 en 2021 waren de twee belangrijkste voordelen die Brusselse bedrijven en zelfstandigen noemden, de voordelen voor het milieu:

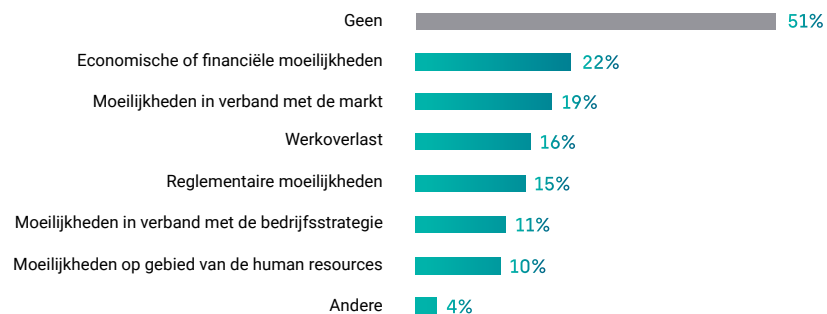

Ondervonden moeilijkheden

De helft van de bedrijven die ten minste één milieuactie hebben uitgevoerd, hebben daarbij geen moeilijkheden ondervonden. Voor de andere helft van de respondenten springen er geen specifieke moeilijkheden uit. Bedrijven met meer dan 10 werknemers hebben daarentegen meer moeilijkheden ondervonden, waarvan de meeste te maken hebben met de bedrijfsstrategie.

Ondervonden moeilijkheden bij de uitvoering van acties ter vermindering van de milieu-impact

V: Welke van de volgende problemen heeft u tijdens de uitvoering van deze acties ondervonden?

Sectorale focus

- Terwijl de uitvoering van milieuacties comfortabeler was voor de **informatie- en communicatie** bedrijven (82% ondervond geen moeilijkheden), gold het tegenovergestelde voor de horecasector, die meer economische of financiële moeilijkheden ondervond (42%), evenals een grotere werkdruk (47%).
- De **bouwsector** en de **andere sectoren** (vervoer, logistiek, kunst, amusement en recreatie, menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, vastgoed, overige) ondervonden over het algemeen ook meer moeilijkheden, en het waren vooral problemen in verband met de human resources die opvielen voor de bouwsector (22%), terwijl het voor de andere sectoren problemen op het gebied van de regelgeving (29%) en marktspecifieke problemen (32%) waren.

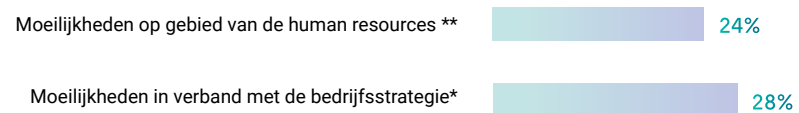

Focus voorbeeldige ondernemingen

- Voorbeeldige bedrijven en zelfstandigen ondervonden aanzienlijk meer moeilijkheden bij het uitvoeren van acties om hun milieu-impact te verminderen (slechts 17% ondervond geen moeilijkheden). De zogenaamde 'klassieke' ondernemingen ondervonden echter minder moeilijkheden: 54% ondervond geen moeilijkheden, tegenover 51% voor de totale steekproef.

In 2018 waren de belangrijkste moeilijkheden van strategische of personeelsaard. In 2021 hadden de Brusselse bedrijven en zelfstandigen vooral te kampen met economische, financiële en strategische moeilijkheden.

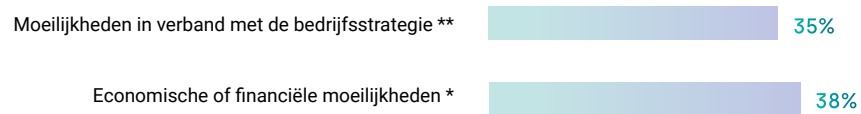
Ondervonden moeilijkheden in 2018

* Moeilijkheid om te bepalen welke acties moeten worden

** Gebrek van tijd

Ondervonden moeilijkheden in 2021

* Gebrek aan financiële stimulansen

** Moeilijkheid bij het vaststellen en uitvoeren van samenwerkingsmogelijkheden

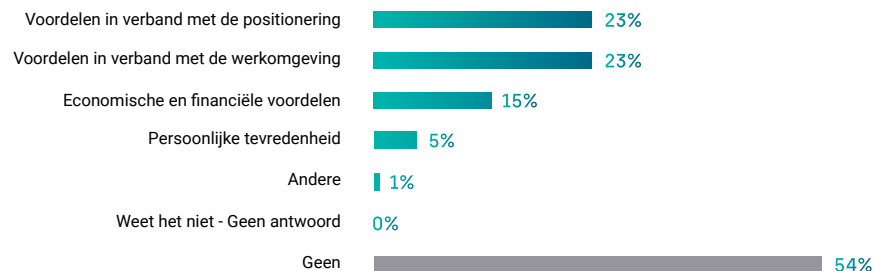
5. ERVAREN VOORDELEN EN ONDERVONDEN MOEILIKHEDEN DOOR ONDERNEMERS DIE ACTIES ONDERNEMEN OM DE SOCIALE IMPACT VAN HUN ACTIVITEITEN TE VERBETEREN

Ervaren voordelen

De onderstaande grafiek toont de voordelen die worden ervaren in het kader van de uitvoering van acties die de sociale impact van de economische activiteit van bedrijven en zelfstandigen verbeteren. De drie belangrijkste voordelen van deze acties zijn: voordelen die verband houden met de werkomgeving (welzijn op het werk, betrokkenheid van werknemers enz.), voordelen die verband houden met de positionering van het bedrijf en, ten slotte, economische voordelen. De grootste bedrijven halen meer voordelen uit hun acties om hun sociale impact te verbeteren dan kleinere bedrijven.

Voordelen die voortvloeien uit de uitvoering van een of meer acties in verband met de sociale impact

V: Welk(e) voorde(e)l(en) heeft u gehaald uit de uitvoering van een of meer acties met betrekking tot uw sociale impact?

Sectorale focus

- Het is in de **horecasector** dat de Brusselse ondernemingen en zelfstandigen het meeste voordeel halen uit acties om hun sociale impact te verbeteren, vooral op het vlak van persoonlijke voldoening (20% vs. 5%).

Focus voorbeeldige ondernemingen

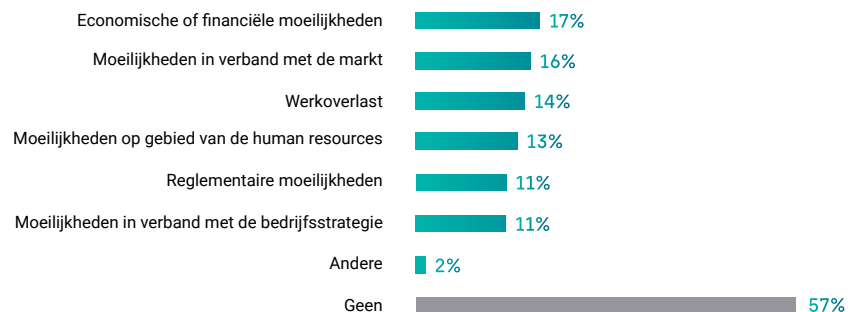
- De als 'voorbeeldig' erkende bedrijven en zelfstandigen halen er aanzienlijk meer voordelen uit dan de zogenaamde 'klassieke' ondernemingen. Slechts 26% haalt er geen enkel voordeel uit.

Ondervonden moeilijkheden

Bijna de helft van de ondervraagden heeft problemen ondervonden bij het uitvoeren van acties om hun sociale impact te verbeteren. In het bijzonder economische, financiële of marktgerelateerde moeilijkheden. De grootste bedrijven melden de meeste moeilijkheden.

Ondervonden moeilijkheden bij de uitvoering van acties ter verbetering van de sociale impact

V: Welke van de volgende problemen heeft u tijdens de uitvoering van deze acties ondervonden?

Sectorale focus

- De bedrijven uit de **horecasector** en **andere sectoren** (vervoer, logistiek, kunst, amusement en recreatie, menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, vastgoed, overige) hebben de meeste moeilijkheden ondervonden.

Focus voorbeeldige ondernemingen

- De als 'voorbeeldig' erkende bedrijven en zelfstandigen ondervinden meer moeilijkheden dan de zogenaamde 'klassieke' ondernemingen. Slechts 27% heeft geen enkele moeilijkheid ondervonden, in vergelijking met 57% van de totale steekproef.

C. DE BEHOEFTE VAN DE ONDERNEMERS OM HUN ECONOMISCHE ACTIVITEIT SOCIAAL EN ECOLOGISCH DUURZAMER TE MAKEN

1. KERNCIJFERS

58% van de ondernemers zijn van mening dat de wetgeving strenger zou moeten zijn.

Bijna 6 op de 10 Brusselse ondernemingen en zelfstandigen willen dat het regelgevende kader strenger wordt op het vlak van de sociale en milieu-impact, om hun economische activiteiten duurzamer te maken. N.B.: Deze vraag werd in 2021 niet gesteld.

Meer dan de helft van de ondernemingen en zelfstandigen willen gratis gewestelijke steun ontvangen om hun activiteit duurzaam te transformeren.

Meer dan 50% van de ondernemers willen een gratis ondersteuning ontvangen (in de vorm van coaching en/of financiering) om hun ecologische en sociale impact te verbeteren.

Meer in het bijzonder is 44% geïnteresseerd in steun om hun milieu-impact te verminderen, 34% om hun sociale impact te verbeteren en 28% om hun milieu- en sociale impact te verbeteren.

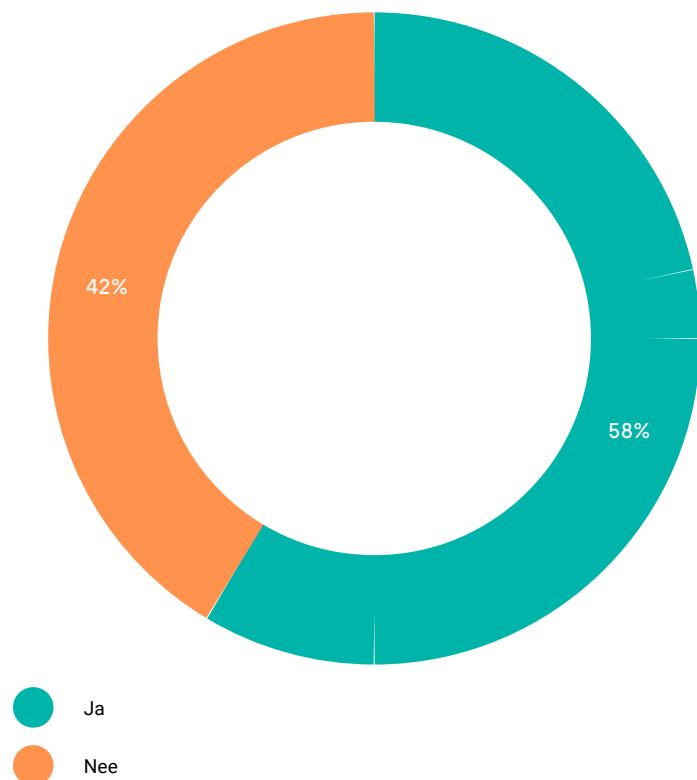
73% weet niet dat er gewestelijke financiële steunmaatregelen bestaan om hun activiteit duurzaam te veranderen.

Net als in 2021 zijn meer dan 7 op de 10 ondernemers niet op de hoogte over de gewestelijke steun die voorhanden is om hun acties op het niveau van de sociale en milieu-impact te financieren. De steun voor de economische ontwikkeling van ondernemingen werd in maart 2024 hervormd. Brussel Economie en Werkgelegenheid heeft veel werk verzet om de steun leesbaarder en toegankelijker te maken via een onlineplatform waar alle ondernemingen of zelfstandigen de steunmaatregelen kunnen raadplegen waarop zij recht hebben op basis van hun ondernemingsnummer. Daarnaast is alle steun in verband met de duurzame transformatie van bedrijven terug te vinden op de website van hub.info. Er moet echter worden opgemerkt dat 14% van de totale steekproef financiële steun heeft ontvangen.

2. ONDERNEMINGEN DIE VOORSTANDER ZIJN VAN EEN STRENGERE WETGEVING

Bijna 6 op de 10 bedrijven en zelfstandigen (58%) vindt dat de wetgeving strenger moet zijn om de Brusselse economie duurzamer te maken.

Vindt u dat de wetgeving strenger zou moeten zijn om bedrijven ertoe aan te zetten sociaal en ecologisch duurzamer te worden?

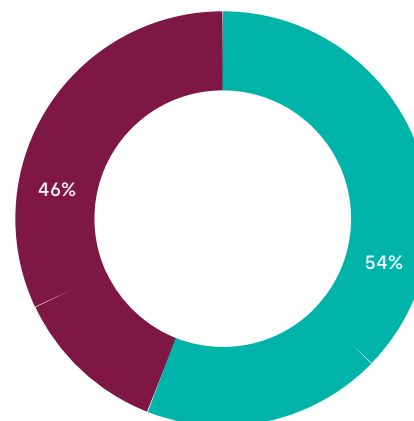

Focus voorbeeldige ondernemingen

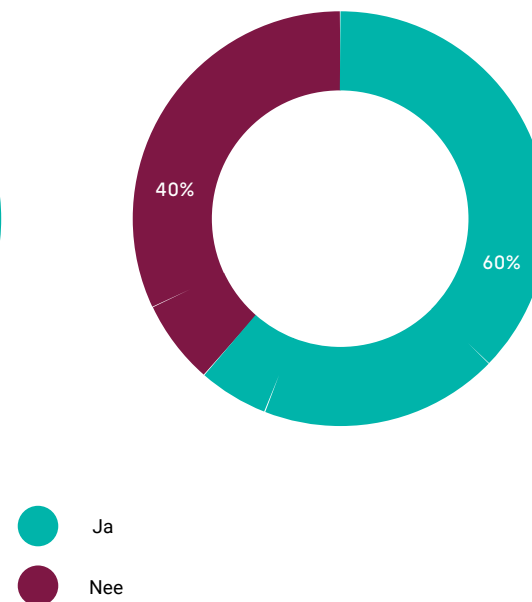
- Meer als 'voorbeeldig' geïdentificeerde bedrijven willen dat de wetgeving strenger wordt (73%).

De resultaten zijn relatief vergelijkbaar wanneer de prioritaire sectoren die zijn gedefinieerd in het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie met de andere sectoren worden vergeleken.

Prioritaire sectoren

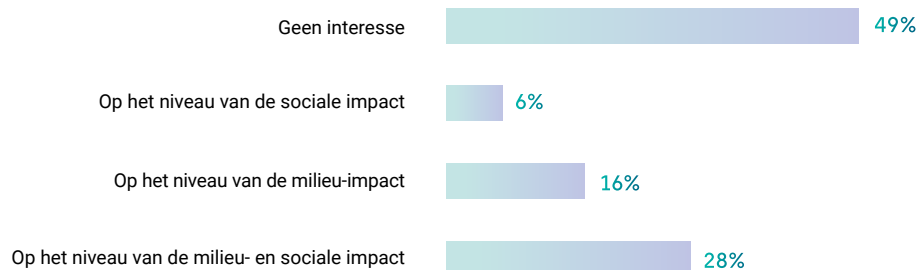
Andere sectoren

3. GEMATIGDE BELANGSTELLING VOOR GEWESTELIJKE STEUN VOOR SOCIALE EN ECOLOGISCHE DUURZAAMHEID

Meer dan een op twee Brusselse ondernemingen en zelfstandigen (51%) is geïnteresseerd in gratis gewestelijk steun om hun ecologische (44%) of sociale impact (34%) te verbeteren. 28% is geïnteresseerd in de sociale en milieudimensie.

Zou u geïnteresseerd zijn in gratis hulp (ondersteuning en/of financiering) van de Gewest om uw sociale impact te verbeteren en uw impact op het milieu te verminderen?

Sectorale focus

- Bedrijven uit de **horecasector** zijn bijzonder geïnteresseerd in dit soort steun: 74% zegt geïnteresseerd te zijn in het ontvangen van gratis ecologische en/of sociale steun.
- Ondernemingen uit de **handels- en autosector** tonen meer interesse in gratis gewestelijke steun om zowel de milieu- als de sociale impact (42%) te verbeteren.

Focus voorbeeldige ondernemingen

- De als 'voorbeeldig' geïdentificeerde ondernemingen zijn uiteraard meer geïnteresseerd om steun te ontvangen van het Brussels Gewest in het kader van de economische transitie.

4. INFORMATIE OVER DE GEWESTELIJKE FINANCIËLE STEUN

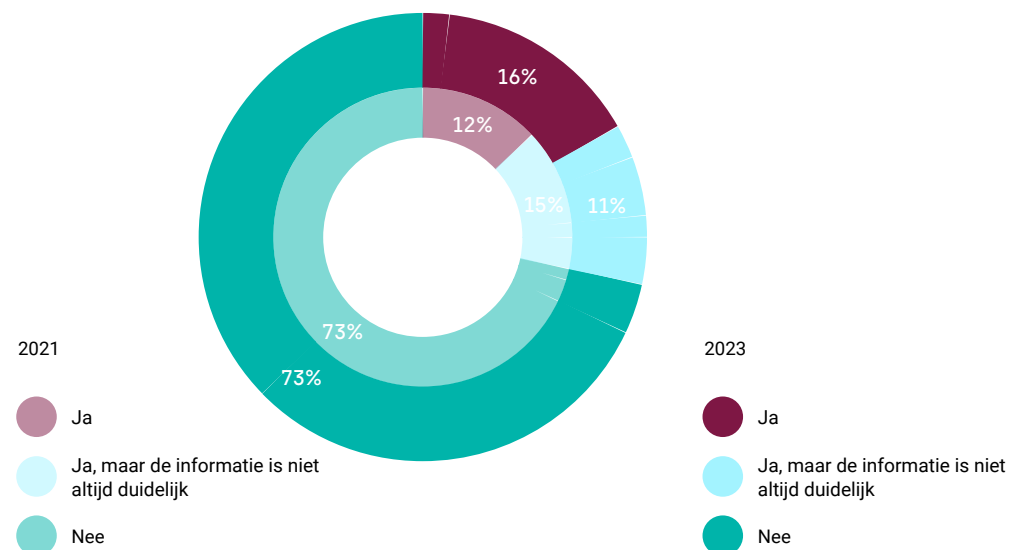
Ondernemers lijken relatief weinig geïnformeerd te zijn over de gewestelijke financiële steun, of het nu gaat om het verbeteren van hun sociale impact of het verminderen van hun milieu-impact. $\frac{3}{4}$ van de respondenten zei immers niet op de hoogte te zijn van gewestelijke steun inzake duurzaamheid. Dit geldt met name voor ondernemingen met minder dan 10 werknemers (74% voor bedrijven met minder dan 10 werknemers tegenover 43% voor bedrijven met meer dan 10 werknemers).

Deze trend blijft stabiel ten opzichte van 2021. Minder mensen vonden de informatie over de gewestelijke financiële steun echter onduidelijk.

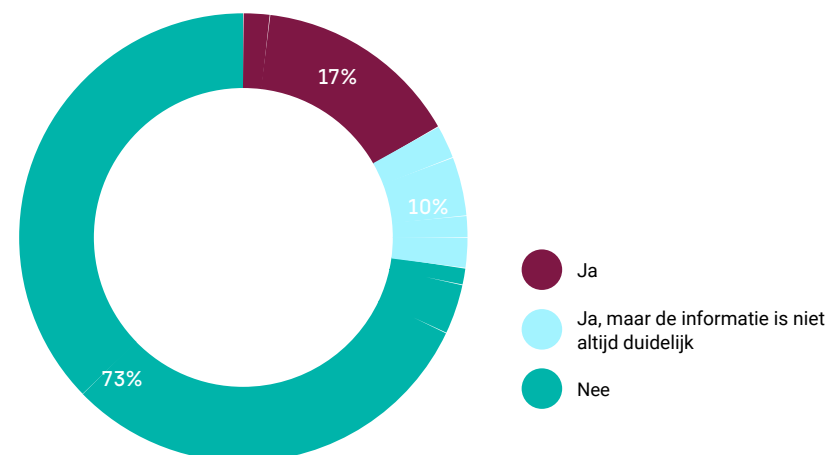
Focus voorbeeldige ondernemingen

- Zeer weinig zogenaamde 'klassieke' ondernemingen zijn op de hoogte van de financiële steun die beschikbaar is om hun milieu-impact te verminderen (76% zegt deze steunmaatregelen niet te kennen, tegenover 38% van de voorbeeldige bedrijven).

Weet u welke verschillende financiële steunmaatregelen er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn om uw milieu-impact te verminderen?

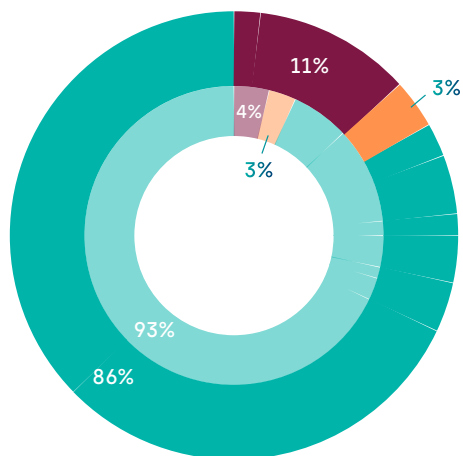
Weet u welke verschillende financiële steunmaatregelen er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn om uw sociale impact te verbeteren?

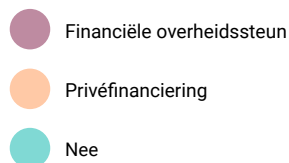
5. TOEGANG TOT FINANCIËLE STEUN

11% van de bedrijven zegt dat ze financiële overheidssteun hebben ontvangen voor hun inspanningen om hun milieu-impact te verminderen. Het zijn vooral de grootste bedrijven (32% tegenover 11% voor de hele steekproef) die er voordeel hebben uit gehaald. De grootste bedrijven profiteerden ook het meest van de overheidsfinanciering (N.B.: zwakke basis).

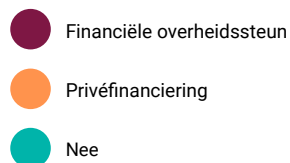
Heeft u toegang gehad tot financiële steun om uw aanpak ter vermindering van de milieu-impact uit te voeren?

2021

2023

🔍 Sectorale focus

- De **bouwsector** heeft het meeste financiële overheidssteun (20%) ontvangen.
- Meer bedrijven uit de **dienstverleningssector** hebben een privéfinanciering ontvangen (8%).

🔍 Focus voorbeeldige ondernemingen

- Meer voorbeeldige Brusselse ondernemingen en zelfstandigen kregen financiële steun: 34% ontving overheidssteun en 9% privésteun.

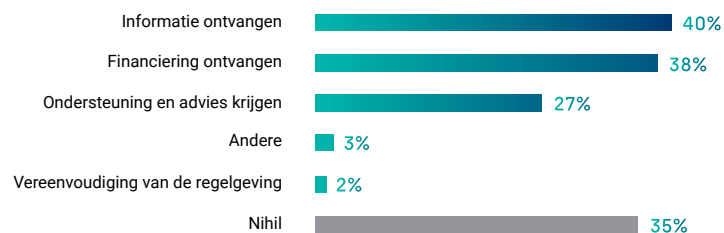
6. UITGEDRUKTE BEHOEFTEN OM MEER SOCIALE EN MILIEUACTIES UIT TE VOEREN

Milieu-impact

Hoewel een derde van de respondenten geen enkele behoefte erkende, lijken het ontvangen van informatie, financiering en ondersteuning de drie belangrijkste elementen te zijn die nodig zijn om hun economische activiteit duurzamer te maken.

Behoeften om meer acties te ondernemen om de milieu-impact te verminderen

V: Wat hebt u nodig om meer acties te ondernemen om uw milieu-impact te verminderen?

Sectorale focus

- Meer bedrijven uit de **horecasector** (61%) zouden graag een financiering ontvangen, net als de **handels- en autosector** (50%). Bedrijven uit de **horecasector** geven ook vaker aan dat ze ondersteuning en advies hebben gekregen (43%).
- Meer bedrijven uit de **informatie- en communicatiesector** geven aan dat ze niets nodig hebben om meer acties te ondernemen om hun milieu-impact te verminderen (52% vs. 35% voor de totale steekproef).

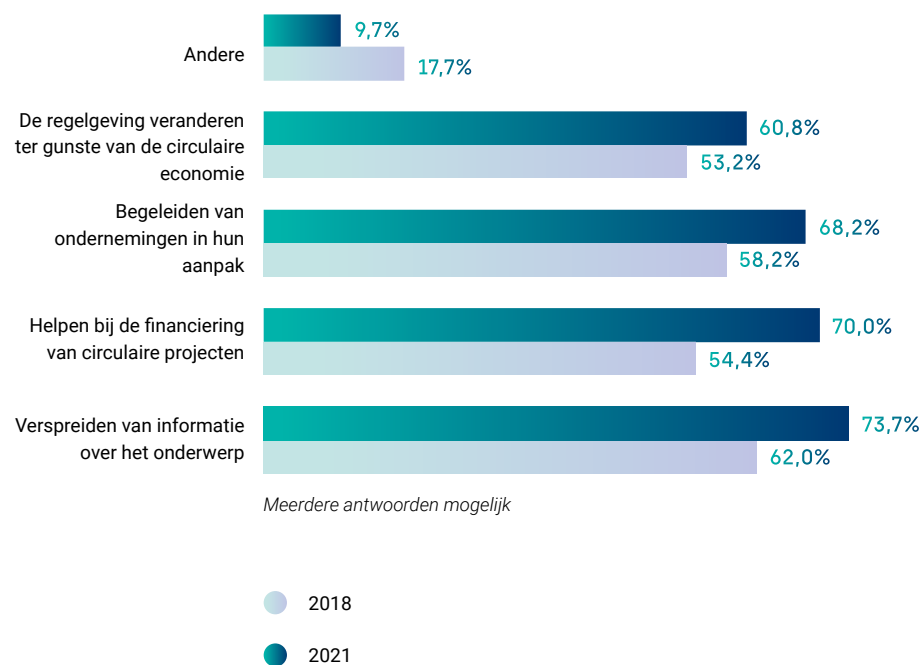
Focus voorbeeldige ondernemingen

- De zogenaamde 'klassieke' bedrijven vermelden minder behoeften dan andere bedrijven. 36% zegt dat ze niets nodig hebben tegenover 20% van de voorbeeldige bedrijven.

Ter vergelijking: in 2018 en 2021 vermeldden de Brusselse ondernemingen en zelfstandigen ook het volgende als hun twee belangrijkste behoeften:

- o Informatie verspreiden
- o Helpen bij de financiering van projecten

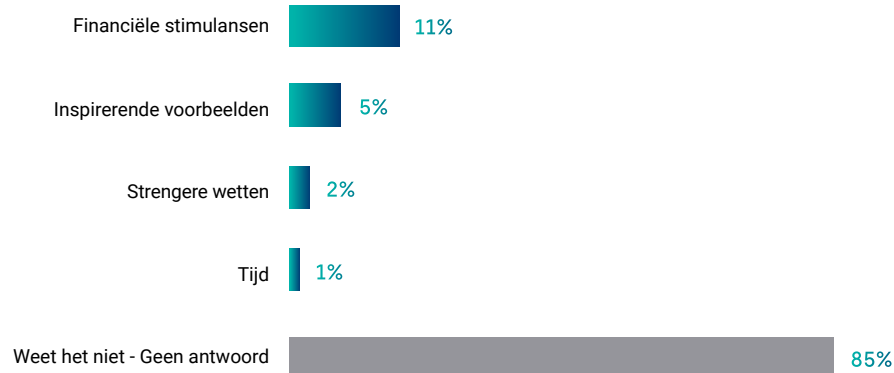
Bedrijven die de circulaire economie kennen en hebben geïmplementeerd

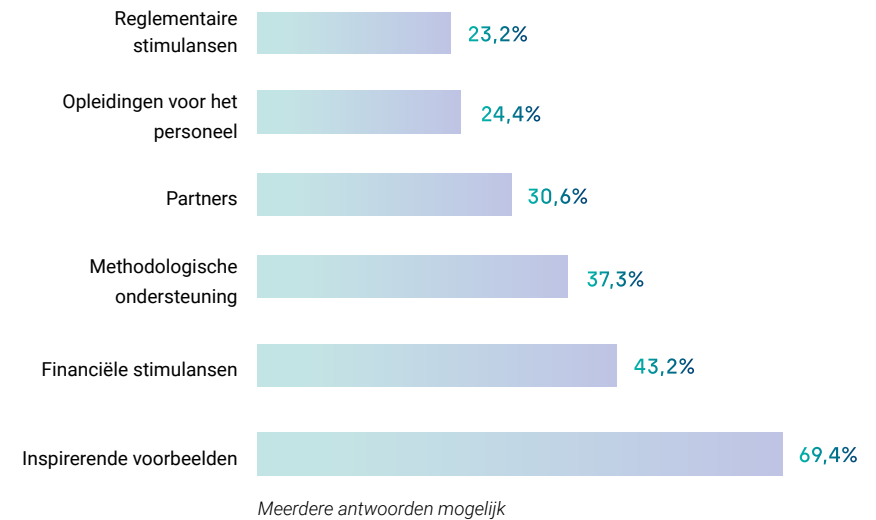
Sociale impact

De overgrote meerderheid van de respondenten erkent geen enkele behoefte om acties te kunnen uitvoeren om de sociale impact te verbeteren. De 15% die de vraag positief beantwoorden, geven aan dat ze behoefte hebben aan financiële stimulansen (11%) en inspirerende voorbeelden (5%).

Geïdentificeerde behoeften om een proces ter verbetering van de sociale impact op gang te brengen

In 2021 werden inspirerende voorbeelden en financiële stimulansen ook het vaakst door de bedrijven en zelfstandigen genoemd als de nodige elementen om hun sociale impact te verbeteren.

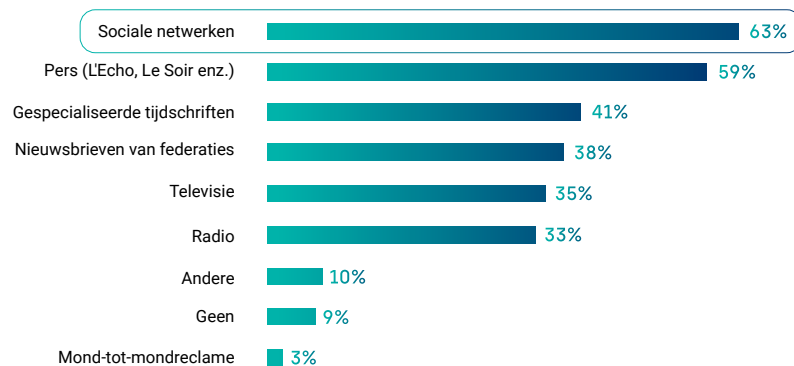

**De geschreven pers en sociale netwerken:
twee belangrijke kanalen om Brusselse bedrijven en
zelfstandigen te informeren over duurzaamheid**

Ondernemers gebruiken verschillende communicatiekanalen om op de hoogte te blijven van wat er in hun activiteitensector gebeurt. De sociale netwerken en de geschreven pers zijn de populairste kanalen. Van de sociale netwerken wordt Facebook het meest gebruikt door ondernemers, ruim vóór LinkedIn.

Communicatiekanalen die worden gebruikt om op de hoogte te blijven van wat er in zijn activiteitensector gebeurt

V: Welke van de volgende kanalen gebruikt u om op de hoogte te blijven van wat er in uw sector gebeurt?

Sectorale focus

- Ondernemingen uit de **informatie- en communicatiesector** maken massaal gebruik van de geschreven pers om zich te informeren (78% tegenover 59% voor de totale steekproef).

Focus op de sociale netwerken

Focus voorbeeldige ondernemingen

- Er zijn minder als 'voorbeeldig' geïdentificeerde ondernemingen die zich via de pers informeren dan de zogenaamde 'klassieke' bedrijven.

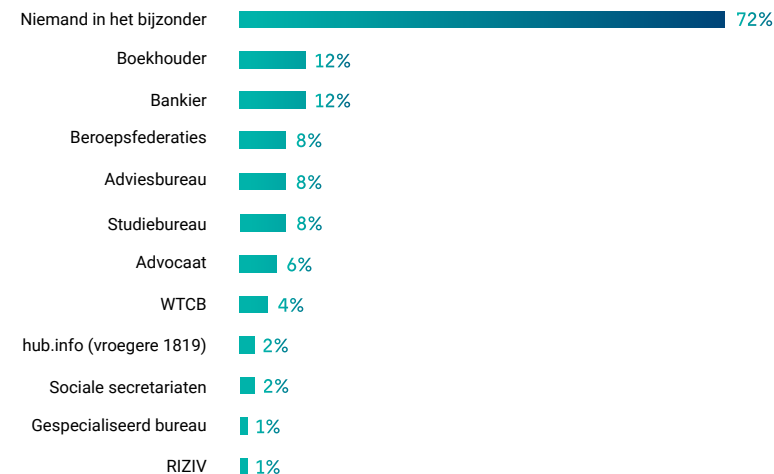
7. MENSEN TOT WIE ONDERNEMERS ZICH ZOUDEN WENDEN VOOR INFORMATIE OF ONDERSTEUNING³

Milieu-impact

De onderstaande grafiek bevat de soorten spelers tot wie de ondernemers zich zouden wenden voor hulp of informatie om de milieu-impact van hun bedrijf te verbeteren. Ook hier blijkt dat de meeste ondernemers niet spontaan een bepaalde contactpersoon aanwijzen om deze hulp of informatie te geven. Bij het kleine deel van de ondernemers die een relevante speler aanwijzen om hen te helpen bij hun activiteiten, worden bankiers en boekhouders het vaakst genoemd.

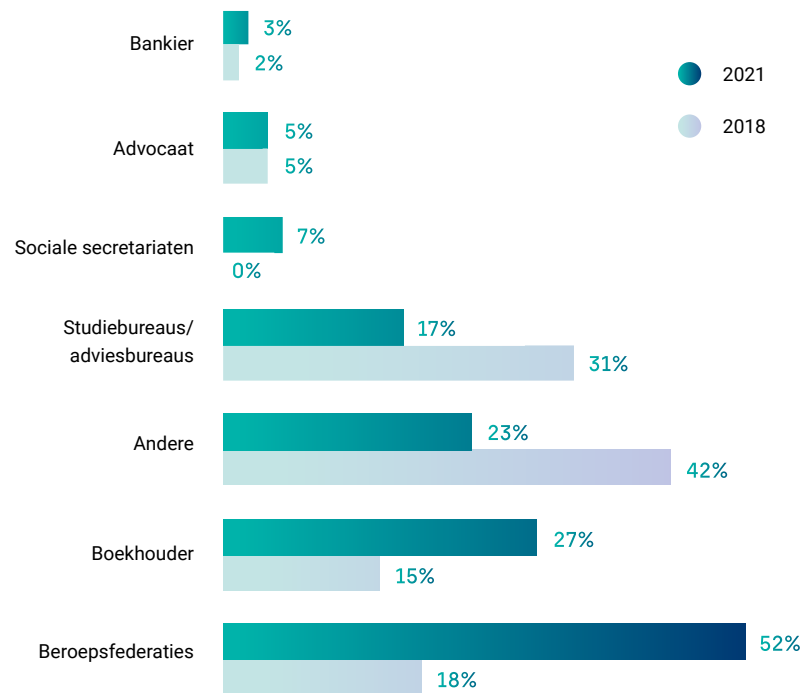
Met wie zou u contact opnemen als u hulp of informatie nodig had om de milieu-impact van uw bedrijf te verminderen?

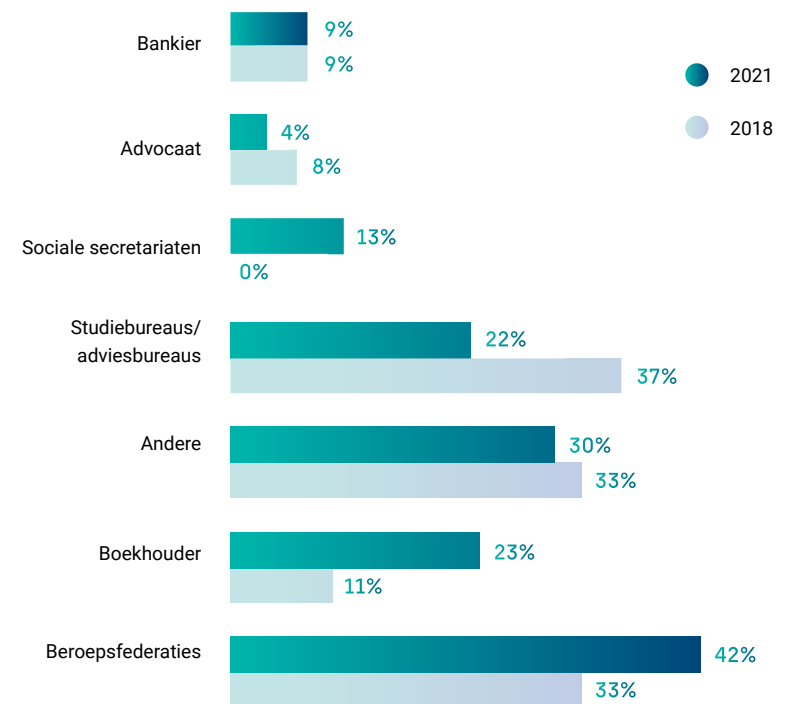
³ Deze cijfers moeten voorzichtig worden geïnterpreteerd: de meerderheid van de Brusselse ondernemingen en zelfstandigen onderneemt minstens één actie om hun milieu-impact te verminderen, maar deze grafiek illustreert uitsluitend de antwoorden van 44 respondenten.

Ter vergelijking: in 2018 en 2021 gaven de ondernemers aan zich tot de beroepsfederaties te wenden voor hulp bij het verminderen van hun milieu-impact.

Spelers tot wie bedrijven en zelfstandigen zeggen zich te wenden om hen te helpen bij hun aanpak om hun milieu-impact te verminderen. *Ondernemingen die verklaren het concept circulaire economie te kennen.*

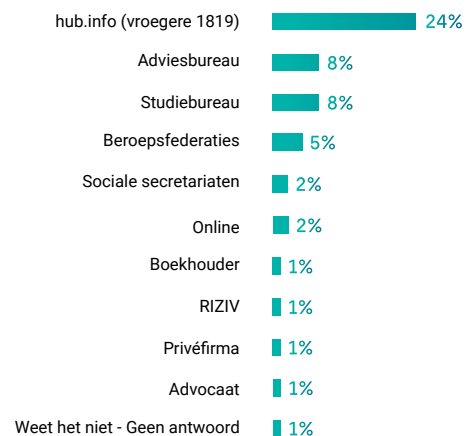
Spelers tot wie bedrijven en zelfstandigen zeggen zich te wenden om hen te helpen bij hun aanpak om hun milieu-impact te verminderen. *Bedrijven die het concept circulaire economie niet kennen.*

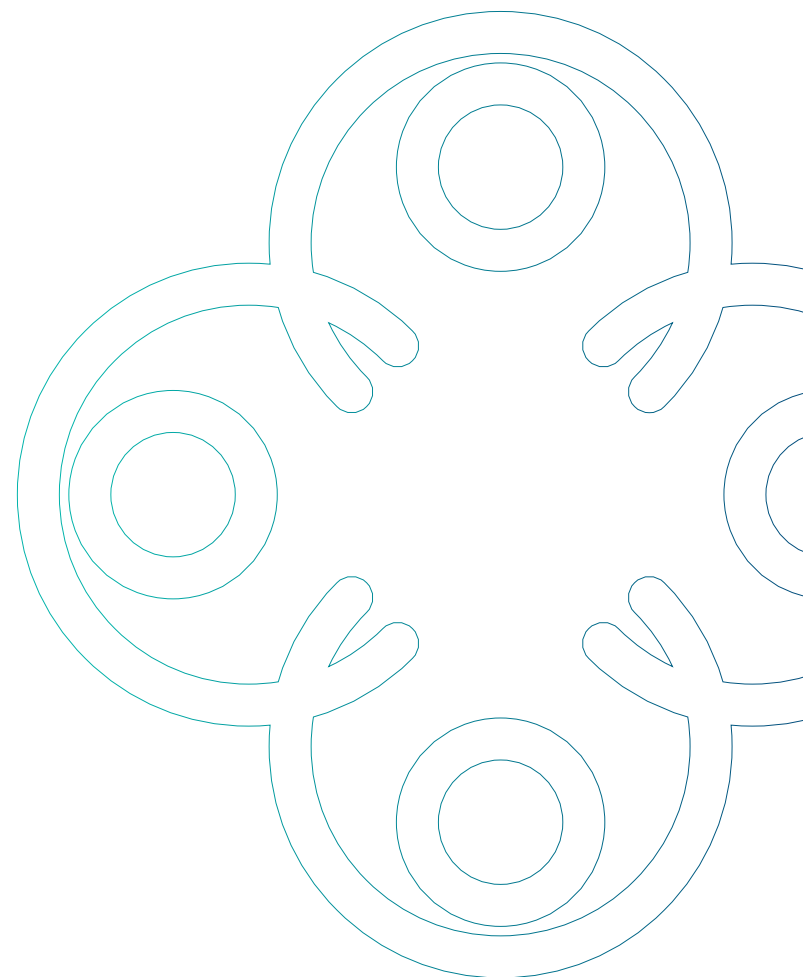
 Sociale impact⁴

Hoewel 64% van de respondenten spontaan geen enkele speler aanwezen die hen zou kunnen informeren of helpen bij hun inspanningen om hun sociale impact te verbeteren, was hub.info (voorheen 1819) voor 24% van hen de eerste informatiebron.

Met wie zou u contact opnemen als u hulp of informatie nodig had om de sociale impact van uw bedrijf te verbeteren?

⁴ De hier voorgestelde resultaten hebben alleen betrekking op de bedrijven die verklaarden dat ze geen actie hadden ondernomen om hun sociale impact te verbeteren. Het aantal respondenten was dus laag (48).

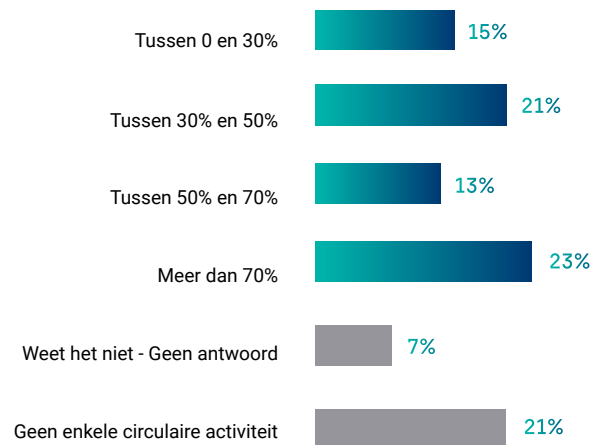
D. 'VOORBEELDIGE' ONDERNEMINGEN

De hieronder voorgestelde resultaten moeten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Slechts 49 respondenten hebben immers de onderstaande vragen beantwoord (in vergelijking met 517 voor de totale steekproef).

1. PERCENTAGE VAN DE OMZET DAT VERBAND HOUDT MET CIRCULAIRE ACTIVITEITEN

Van de voorbeeldige ondernemingen verklaren twee op de tien dat ze geen enkele circulaire activiteit hebben. Iets meer dan twee op de tien bedrijven genereren dan weer meer dan 70% van hun omzet uit activiteiten die deel uitmaken van de circulaire economie.

Percentage van de omzet dat verband houdt met circulaire activiteiten

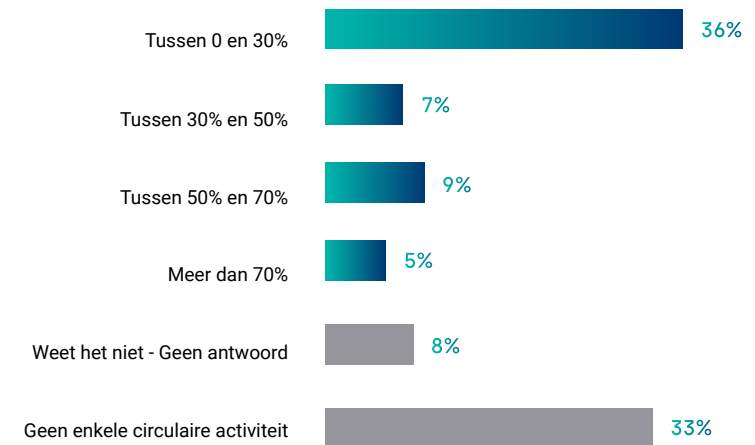

V: Welk deel van uw omzet is gekoppeld aan de verkoop van circulaire producten of diensten?

2. PERCENTAGE DONATIES, SUBSIDIES OF CROWDFUNDING IN ALLE INKOMSTEN

67% van de voorbeeldige bedrijven hebben gebruikge maakt van donaties, subsidies of crowdfunding. Voor 36% van hen vertegenwoordigt dit tussen 0 en 30% van hun inkomsten. Hoewel de voorbeeldige bedrijven gunstige vooruitzichten zien voor hun activiteit, is er een zeker overwicht van de externe inkomsten. Helaas was het niet mogelijk om deze informatie voor de klassieke ondernemingen te verzamelen.

Percentage donaties of subsidies in alle inkomsten

V: Welk aandeel vertegenwoordigen donaties, subsidies en crowdfunding, zonder verwerving van een participatie, in uw totale inkomen?

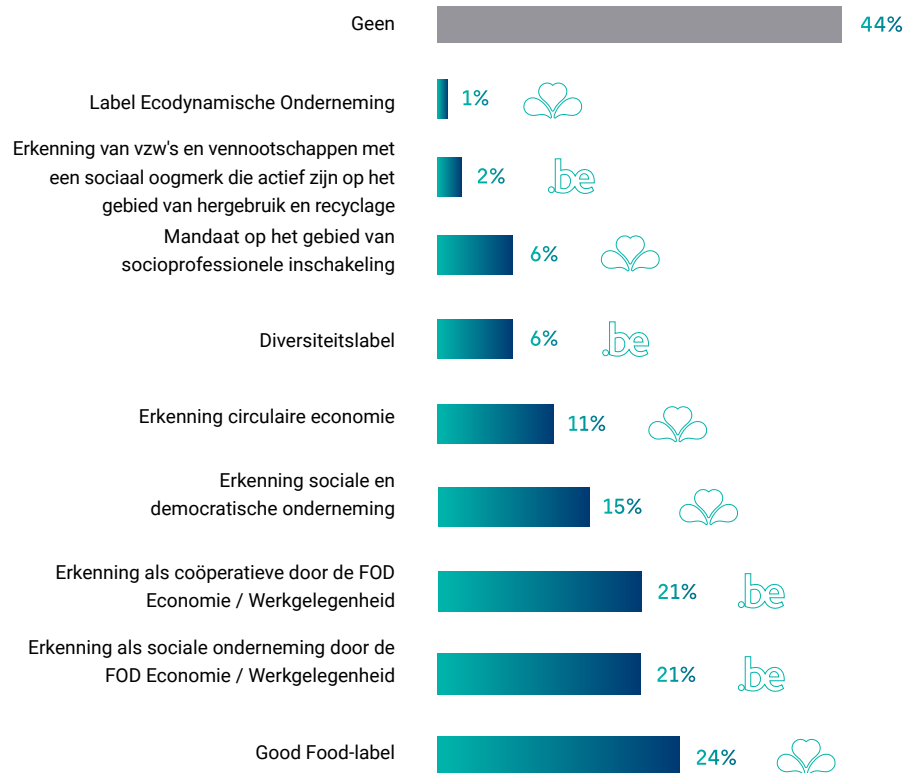
3. PENETRATIE VAN LABELS OF ERKENNINGEN

De overgrote meerderheid van de voorbeeldige ondernemers en zelfstandigen heeft baat bij een erkenning, een certificering of een label dat hen als dusdanig identificeert. De meest voorkomende zijn: het Good Food-label, de federale en gewestelijke erkenning als sociale (en democratische) onderneming, de federale coöperatieve erkenning en de gewestelijke erkenning inzake circulaire economie.

Sectorale focus

- Meer bedrijven uit de **horecasector** hebben het Good Food-label (82% vs. 24% voor de totale steekproef van voorbeeldige bedrijven).

Beschikt uw onderneming over een van deze labels of erkenningen?

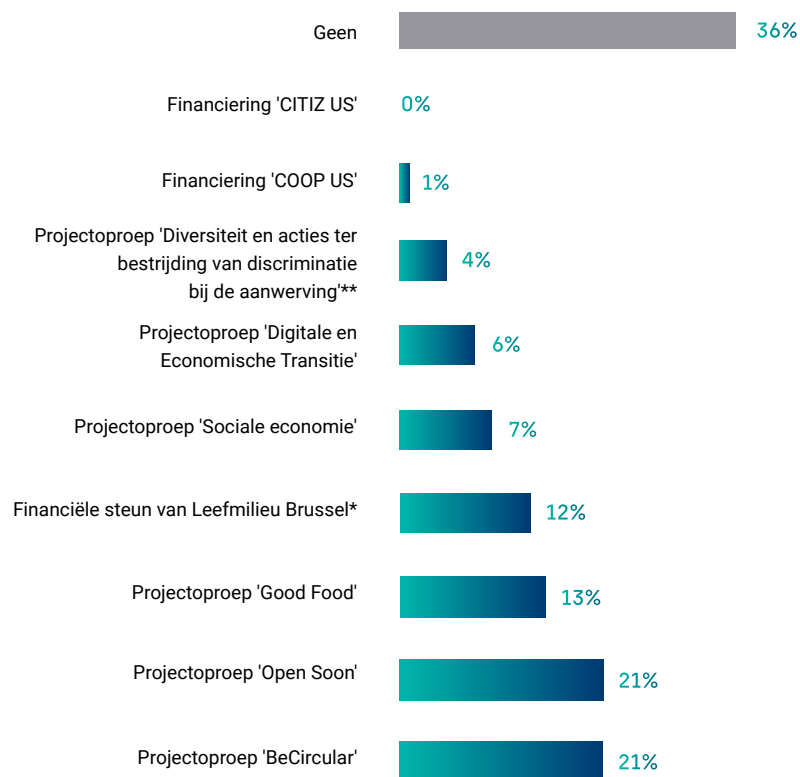

 Federaal systeem
 Gewestelijke systeem

4. PENETRATIE VAN SUBSIDIES EN FINANCIERING

De projectoproepen 'Be Circular' en 'Open Soon' zijn de eerste gewestelijke economische steunregelingen die ten goede komen aan de voorbeeldige ondernemingen.

Heeft u een van deze subsidies of financieringen ontvangen?

* Om milieuacties uit te voeren met betrekking tot energie, recyclage, biodiversiteit enz.

** Strijd tegen discriminatie bij aanwerving en bevordering van de diversiteit

5. BEOORDELING VAN DE GEWESTELIJKE STEUN

Bijna de helft van de voorbeeldige bedrijven (46%) vindt de gewestelijke financiële steun nuttig. We stellen wel vast dat een kwart van de respondenten zich niet heeft uitgesproken.

Voldoet de financiële steun en het verleende advies/de begeleiding van het Gewest volgens u aan uw behoeften?

6. TOEGANG TOT DE AANGEBODEN GEWESTELIJKE DIENSTEN

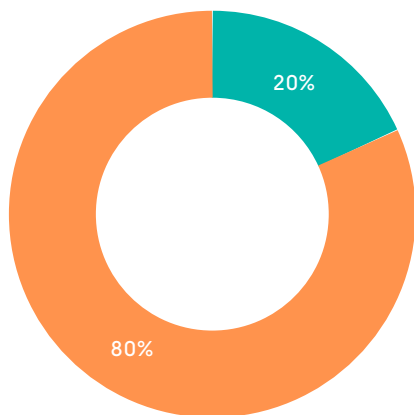

Begeleidingsdiensten

80% van de respondenten had geen moeilijkheden om toegang te krijgen tot de ondersteunende diensten die door het Gewest worden aangeboden.

Ter informatie: van de 20% die zei moeilijkheden te hebben ondervonden om toegang te krijgen tot de ondersteunende diensten voor ondernemers en zelfstandigen, werd de tijdrovende en complexe aard van de procedures door hen als het belangrijkste obstakel.

Heeft u belemmeringen ondervonden bij de toegang tot de ondersteunende diensten die het Gewest aanbiedt?

Opgegeven redenen (n=10)

- Het proces is tijdrovend en complex 64%
- Het aanbod voldoet niet aan de behoeften 29%
- De informatie is onnauwkeurig 26%
- Coaching dichterbij huis nodig 22%
- Ontvankelijkheidscriteria 14%
- Complexiteit, gebrek aan duidelijkheid 5%

Zeer zwakke basis

● Ja ● Nee

[Basis: doel 2 (n = 49); vooraf geformuleerde antwoorden]

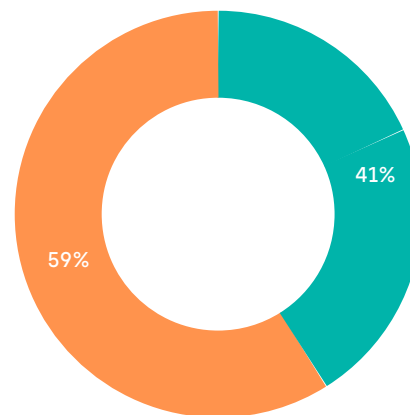

Financiering (subsidies, premies enz.)

Meer dan de helft van de respondenten had geen moeilijkheden om toegang te krijgen tot de financiering die door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt aangeboden.

Hoewel de basis iets te klein is om conclusies te trekken, worden, net als bij ondersteunende diensten, tijd en complexiteit genoemd als de belangrijkste hindernissen om toegang te krijgen tot de aangeboden gewestelijke financiering.

Hebt u belemmeringen vastgesteld om toegang te krijgen tot de financiering [subsidies] die door de Gewest wordt aangeboden?

Opgegeven redenen (n=20)

- Het proces is tijdrovend en complex 66%
- De informatie is onnauwkeurig 38%
- Ontvankelijkheidscriteria 17%
- Andere (budgetlimieten, deadlines) 4%
- Ik weet het niet (budgetlimieten, deadlines) 3%

Zeer zwakke basis

● Ja ● Nee

[Basis: doel 2 (n = 49); vooraf geformuleerde antwoorden]

7. EVALUATIE VAN DE MILIEU- EN SOCIALE IMPACT

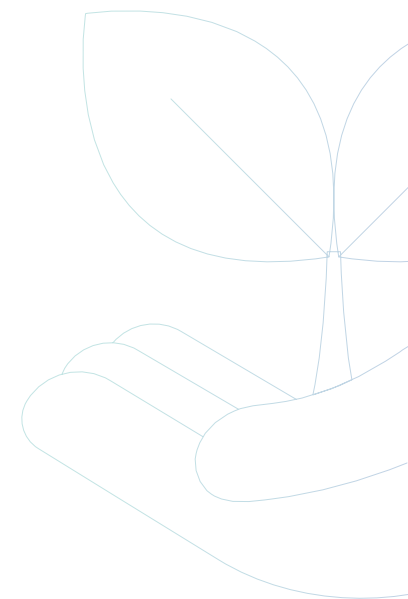

Evaluatie van de milieu-impact

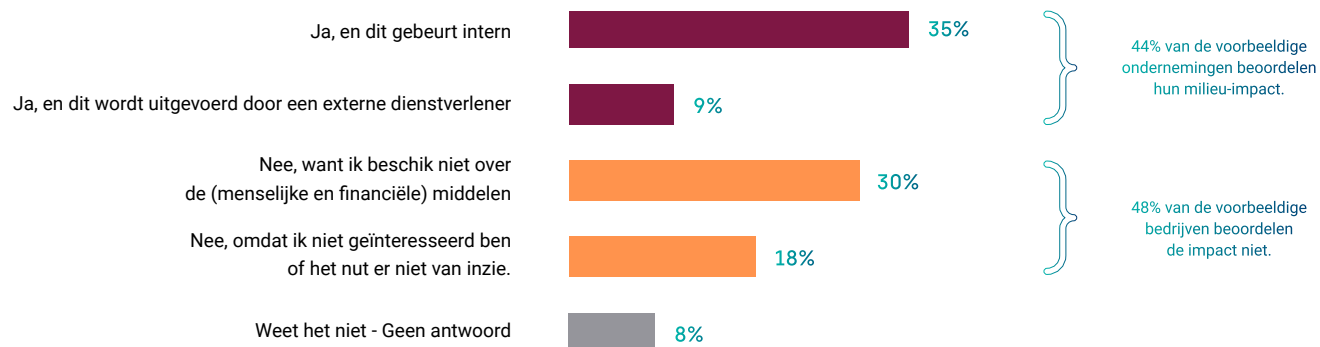
Bijna de helft van de voorbeeldige bedrijven beoordeelt de milieu-impact van hun activiteit (44%). Dit gebeurt het vaakst intern (35% vs. 9% via een externe dienstverlener).

Van degenen die dat niet doen (48%), doen de meesten dat vanwege een gebrek aan personele en financiële middelen (30%).

Eén op de vijf bedrijven heeft echter geen interesse in het beoordelen van de milieu-impact van zijn activiteiten.

Beoordeelt u de milieu-impact van uw activiteit, of het nu gaat om het hele bedrijf of een deel van de activiteit (bv. enkel voor de afdeling Logistiek of Mobiliteit)?

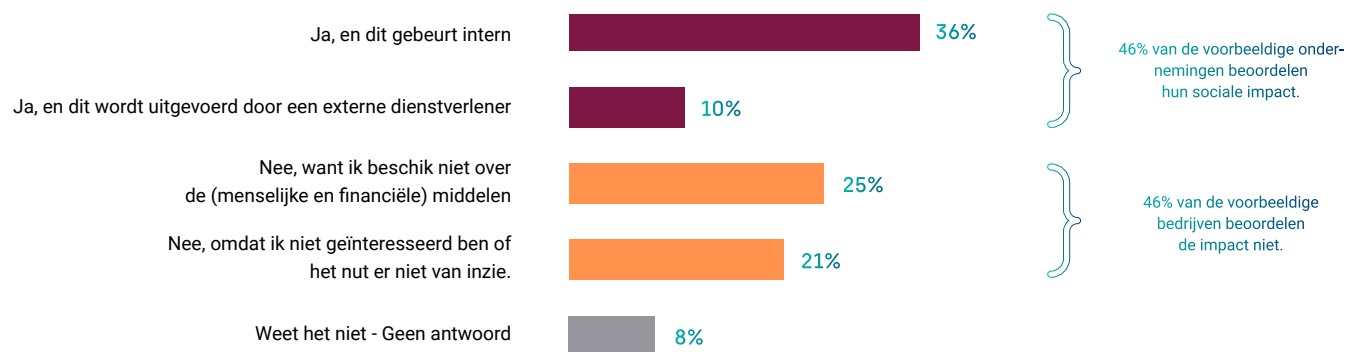

Evaluatie van de sociale impact

Net als voor de milieu-impact beoordeelt bijna de helft van de voorbeeldige bedrijven hun sociale impact (46%), en dit gebeurt het vaakst intern (36% vs. 10% via een externe dienstverlener). Als de sociale impact niet wordt beoordeeld, is dat vooral te wijten aan een gebrek aan personele en financiële middelen (25%). 21% van de respondenten toont echter geen interesse in het beoordelen van de sociale impact van hun activiteit.

Beoordeelt u uw sociale impact?

ANKERBEDRIJVEN IN DE ECONOMISCHE OVERGANG, OOK JOU BETREKT

Dit rapport wordt gepubliceerd door hub.brussels, het **Brussels Agentschap voor het Ondernemerschap**. Het Agentschap biedt gratis ondersteuning en volgt de ontwikkeling van de Brusselse ondernemingen en handelszaken, hun internationalisering en het aantrekken van buitenlandse investeerders in Brussel. Met de blik gericht op de toekomst omarmt hub.brussels de begrippen innovatie en inspiratie, zowel in zijn projecten voor de stad en zijn gebruikers als in de ondersteuning die het aan bedrijven biedt. Het Agentschap biedt hen coaching op maat, netwerken, gratis tools en erkende expertise om hun autonomie te versterken, gemakkelijker beslissingen te nemen en te slagen in Brussel en daarbuiten.

De BU Bewustmaking, die in 2021 werd opgericht, zorgt ervoor dat voorlopig als nieuw beschouwde thema's ingang vinden, waaronder:

- o **vrouwelijk** ondernemerschap;
- o ondernemerschap bij **jongeren**;
- o **digitalisering**;
- o **sociaal en democratisch** ondernemerschap;
- o **circulaire economie**

De ondernomen sensibiliseringsinitiatieven hebben als doel om de Brusselse economie duurzamer, inclusiever en meer representatief voor de diversiteit van Brussel te maken.

Bezoek onze website
hub.brussels

hub.brussels
Charleroisesteenweg 110, 1060 Sint-Gillis

Schrijvers:

Aude Grillot, Awareness Transition Coordinator:
Circular Economy
agrillot@hub.brussels

Mélanie Mikiels, Awareness Transition Coordinator:
Social Entrepreneurship
mmikiels@hub.brussels

Manager BU Bewustmaking:
Anthony Naralingom

Verantwoordelijke redacteur:
Isabelle Grippa